

КРИТЕРИЈУМИ И ЕЛЕМЕНТИ ОЦЕЊИВАЊА У НАСТАВИ ИСТОРИЈЕ ОД 5. ДО 8. РАЗРЕДА

УВОД

У складу са чланом Правилника о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању (Сл.гласник РС, бр. 10/2024) усклађени су елементи праћења и оцењивања, као и начини и поступци вредновања (члан 6, став 2). Критеријуми су сачињени у складу и са другим законским и подзаконским актима, од којих посебно истичемо Правилник о стандардима квалитета рада установе (Сл. гласник РС, бр.34/2019), Правилник о наставном плану за други циклус основног образовања и васпитања и наставном програму за пети разред основног образовања и васпитања, Правилник о наставном програму за шести разред основног образовања и васпитања, Правилник о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања, Правилник о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања. Критеријуми и елементи оцењивања усклађени су са осталим школским документима.

НАЧИН ПОСТУПЦИ И ЕЛЕМЕНТИ ОЦЕЊИВАЊА

Оцењивање је саставни део процеса наставе и учења којим се обезбеђује **стално праћење остваривања прописаних исхода и стандарда постигнућа ученика**, а за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом прилагођених циљева, садржаја и исхода у савладавању индивидуалног образовног плана. Оно је континуирана педагошка активност која позитивно утврђује однос према учењу и знању и подстиче мотивацију за учење.

Оцењивањем се ученик оспособљава за објективну процену сопствених постигнућа и постигнућа других ученика, за постављање личних циљева током процеса учења, развија се систем вредности и обезбеђује се поштовање општих принципа система образовања и васпитања утврђених законом којим се уређују основе система образовања и васпитања.

Формативно и сумативно оцењивање

Праћење развоја, напредовања и остварености постигнућа ученика у току школске године обавља се формативним (праћење и процена напредовања – описно оцењивање) и сумативним оцењивањем (бројчано оцењивање).

Оцена ученика

Оцена представља објективну и поуздану меру напредовања и развоја ученика, као и ангажовања ученика и његове самосталности у раду.

У настави историје ученик се оцењује најмање четири пута у полугодишту (6, 7. и 8. разред), а у 5. разреду најмање два пута у полугодишту.

Иницијално процењивање

На почетку школске године наставник процењује (усменим испитивањем или путем теста) претходна постигнућа ученика у оквиру одређене историјске области или теме, која су од значаја у тој школској години. Иницијално процењивање се обавља најкасније до средине септембра. Резултат иницијалног процењивања не оцењује се и служи за планирање рада наставника и даље праћење напредовања ученика. Наставник може да, на основу слабијих

постигнућа показаних на иницијалном процењивању, ученика упути на одређени број часова допунске наставе.

Начин и поступак оцењивања

На часовима историје ученик се оцењује на основу:

1. усмене провере постигнућа,
2. писмене провере постигнућа (тест, писмена вежба, израда ленте времена);
3. практичног рада (израда и одбрана пројектног задатка);
4. израде домаћих задатака;
5. активности и ангажовања на часу;
6. учешћа на такмичењима из историје, ваннаставним активностима (јавни час, угледни/огледни час).

Бројчане оцена из историје, у току школске године, утврђују се на основу следећих критеријума: оствареност исхода, самосталност и ангажовање ученика.

1. Бројчана оцена ученика на основу усмене провере постигнућа:

Оцену одличан (5) добија ученик који:

- у потпуности показује способност трансформације знања и примене у новим ситуацијама
- лако логички повезује чињенице и појмове (пореди историјске појаве, образлаже узроке и последице догађаја);
- самостално изводи закључке који се заснивају на подацима;
- решава проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у потпуности критички расуђује;
- показује изузетну самосталност уз изузетно висок степен активности и ангажовања.

Оцену врло добар (4) добија ученик који:

- у великој мери показује способност примене знања и логички повезује чињенице и појмове;
- самостално изводи закључке који се заснивају на подацима;
- решава поједине проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у знатној мери критички расуђује;
- показује велику самосталност и висок степен активности и ангажовања.

Оцену добар (3) добија ученик који:

- у довољној мери показује способност употребе информација у новим ситуацијама;
- користи основне историјске појмове и у знатној мери логички повезује чињенице и појмове;
- већим делом самостално изводи закључке који се заснивају на подацима и делимично самостално решава поједине проблеме;
- у довољној мери критички расуђује;
- показује делимични степен активности и ангажовања.

Оцену довољан (2) добија ученик који:

- знања која је остварио су на нивоу репродукције, уз минималну примену;

- у мањој мери логички повезује чињенице и појмове и искључиво уз подршку наставника изводи закључке који се заснивају на подацима;
- понекад је самосталан у решавању проблема и у недовољној мери критички расуђује;
- показује мањи степен активности и ангажовања.

Недовољан (1) добија ученик који:

- знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене;
- не изводи закључке који се заснивају на подацима;
- критички не расуђује;
- не показује интересовање за учешће у активностима нити ангажовање.

5. РАЗРЕД

Оцена	Садржај
НАСТАВНА ТЕМА I	ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ, ПРАИСТОРИЈА
НЕДОВОЉАН - (1)	Добија ученик који не познаје периоде прошлости, историјске периоде, и не зна да наведе граничне догађаје, не зна да наведе врсте историјских извора не користи основне историјске појмове, не зна основне догађаје, најважније личности. Знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене, не изводи закључке који се заснивају на подацима, критички не расуђује, не показује жељу за напредовањем као ни интересовање за учешће у активностима, нити ангажовање.
ДОВОЉАН - (2)	Репродукује дефиницију појмова <i>историја, историјски извор, прошлост</i> . Наводи питања на која историја треба да одговори. Именује врсте историјских извора. Наводи где се чувају писани, а где материјални историјски извори. Препознаје, уз помоћ наставника, врсте ист. извора на примерима. Репродукује дефиницију појмова <i>век, деценија, миленијум, ера, датум</i> . Уме да напише датум. Наводи којим догађајем и када почиње хришћанска ера. Препознаје на једноставним примерима, уз помоћ наставника, временске одреднице. Показује на линији времена године пре и после нове ере. Наводи поделу прошлости. Именује историјске периоде. Хронолошки ређа историјске периоде. Објашњава (хронолошки оквир: постанак човека – појава писма – IV миленијум п. н. е.) појмове праисторија и мит. Наводи најзначајнија открића праисторије: ватра, точак, метал. На сликама разликује старије и млађе камено доба (на примеру обрађеног камена). Уме, уз помоћ наставника, да исприча мит о постанку човека. Именује камено и метално доба. Наводи најзначајнија открића праисторије: ватра, точак, метал. Именује праисторијска налазишта у Србији: Лепенски вир и Винчу.

	На карти, уз помоћ наставника, уме да покаже главна праисторијска налазишта у Србији. Препознаје историјски извор везан за праисторију у локалном музеју, локалитету.
ДОБАР - (3)	Разврстава ист.изворе према њиховој основној подели. Самостално проналази примере ист. извора за одређену врсту извора. Лоцира одређену временску одредницу на временској ленти. Одређује век, деценију и миленијум на примерима. Наводи граничне догађаје историјских периода. Наводи да су људи у праисторији били многобошци (тотемизам). Уме да, уз помоћ наставника, упореди старије и млађе камено доба. Разликује основне одлике каменог и металног доба. Описује настанак земљорадње, сточарства и занатства у праисторији.
ВРЛО ДОБАР - (4)	На скици дрвета уме самостално да обележи прошлост, садашњост и будућност. Повезује врсте ист. извора са установама у којима се чувају: архивама, музејима, библиотекама. Одређује колико је времена прошло између догађаја. Уноси дате године на ленту времена (редослед). Објашњава на основу чега је извршена периодизација прошлости и историје. Објашњава поделу праисторије на камено и метално доба и хронолошки их разврстава. Уме самостално да изложи мит о постанку човека. Описује настанак земљорадње и сточарства у праисторији, као и утицај проналазака праисторије на живот људи. Самостално, на карти, показује главна праисторијска налазишта у Србији. Разликује историјске изворе из различитих праисторијских периода у локалном музеју.
ОДЛИЧАН - (5)	Самостално проналази примере ист. извора из породичне и личне историје и сврстава их по категоријама. Анализира зашто историју зовемо учитељицом живота. Процењује релевантност ист. извора за историјску науку. Уме да изврши селекцију историјских извора. Примењује знање из историјске хронологије (уме прецизно да одреди којој деценији, веку припада одређена година). Одређује од које до које године пре н.е. и н.е. трају одређене деценије, векови и миленијуми п.н.е. и у н.е. Примењује знања из хронологије: ком делу прошлости и историјском периоду припадају одређене године; Процењује и просуђује о напретку људског друштва кроз праисторијске периоде: развој привреде, организацију друштва. Упореджује палеолит и неолит. Процењује и просуђује о напретку људског друштва кроз праисторијске периоде: развој привреде, организацију друштва... Повезује настанак приватне својине са настанком државе и крајем праисторије. Самостално уочава разлику између историјских извора из различитих периода праисторије у локалном музеју.
НАСТАВНА ТЕМА	СТАРИ ИСТОК

II	
НЕДОВОЉАН - (1)	Добија ученик који не користи основне историјске појмове, не зна основне догађаје, најважније личности. Знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене, не изводи закључке који се заснивају на подацима, критички не расуђује, не показује жељу за напредовањем као ни интересовање за учешће у активностима, нити ангажовање.
ДОВОЉАН - (2)	Репродукује хронолошке оквире старог века (IV миленијум п. н. е. – 476. г.) Именује прве државе и реке на којима су настале (Нил, Тигар и Еуфрат, Египат, Месопотамија) уз помоћ наставника. Показује на карти, уз помоћ наставника, Египат и Нил и Месопотамију, Тигар и Еуфрат. Препознаје на примерима разлику између појмова роб и робовласник. Именује државу којом влада фараон. Описује, уз помоћ наставника, власт фараона. Именује прве државе настале на простору Старог истока, уз помоћ наставника. Показује на карти, уз помоћ наставника: Месопотамију, Тигар и Еуфрат. Објашњава разлику између појмова роб и робовласник. Наводи да су Јевреји створили прву једнобожачку религију – јудаизам, а Феничани – алфabet. Препознаје, уз помоћ наставника, одговор у текстовима, картама и сликама. Описује појам пирамида и препознаје је на слици. Именује политеизам и монотеизам . Објашњава разлику, уз помоћ наставника, између политеизма и монотеизма. Препознаје на примерима врсте писама Старог истока и материјале на којима су писани (пре свега алфabet). Именује Библију и објашњава њен значај. Именује Јевреје и повезује их са монотеизмом – јудаизмом, Библијом и Јерусалимом, уз помоћ наставника. Самопроцењује своје стечено знање на часу.
ДОБАР - (3)	Наводи самостално редослед историјских периода. Користећи ист. карту доводи у везу особине рељефа и климе са настанком цивилизација Старог истока. Објашњава ко је Хамураби и да је написао законик. Користећи ист. карту доводи у везу особине рељефа и климе са настанком цивилизација Старог истока. Објашњава значај Хамурабијевог законика. Анализира, уз помоћ наставника, поједине чланове Хамурабијевог законика или текст историјског извора. Поређује начин живота припадника различитих друштвених слојева на Старом истоку.
ВРЛО ДОБАР - (4)	Лоцира на историјској карти најважније цивилизације и државе Старог истока. Одреди место припадника друштвене групе на графичком приказу хијерархије заједнице. Наводи најважније одлике државног уређења цивилизација Старог истока. Лоцира на историјској карти најважније цивилизације и државе Старог истока. Активно учествује у одговарању на поједина питања из текстова, карти или слика. Проналази информације у текстовима, карти, сликама.

	Показује на карти самостално Јерусалим, Египат, Месопотамију. Разликује врсте писама цивилизација Старог истока. Илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа народа Старог истока на савремени свет. Идентификује основна обележја и значај религије у цивилизацијама Старог истока.
ОДЛИЧАН - (5)	Процени Рамзеса II. Анализира власт владара на подручју Старог истока. Пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева на Старом истоку. Оцењује и категорише слојеве робовласничког друштва по економским, политичким и социјалним критеријумима. Синтетише знања и аргументовано објашњава променљивост државних граница у времену и простору Старог истока. Самостално анализира текстуалне, сликовне историјске изворе и карте. На примерима анализира клинопис и хијероглифе. Закључује о значају религије и свештенства у управљању државом и у обичном животу. Формулише разлике и сличности у културама Египата и Месопотамије и процењује њихов утицај на културу у данашњем свету.
НАСТАВНА ТЕМА III	АНТИЧКА ГРЧКА
НЕДОВОЉАН - (1)	Добија ученик који не користи основне историјске појмове, не зна основне догађаје, најважније личности. Знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене, не изводи закључке који се заснивају на подацима, критички не расуђује, не показује жељу за напредовањем као ни интересовање за учешће у активностима, нити ангажовање.
ДОВОЉАН - (2)	Проналази на карти, уз помоћ наставника, Крит, Средоземно море и Малу Азију. Препознаје појмове колонија и колонизација, еп на примерима. Зна ко је Хомер и именује његова дела. Уочава личности у текстовима. Учествује у разговору, у анализи сликовног материјала. Препознаје појмове: полис, колонизација, аристократија, демократија, уз помоћ наставника. Објашњава значај Перикла. Именује најзначајније полисе: Спарту и Атину и показује их на карти. Препознаје грчке полисе као робовласничке. Именује Грке, народ који је створио полисе. Наводи када су били Грчко-персијски ратови (½ V в. п. н. е.). Уз помоћ наставника, показује на карти Атину, Спарту, Персију. Именује победнике Грчко-персијских ратова и Пелопонеског рата, уз помоћ наставника. Разликује узроке од последица Грчко-персијских ратова и Пелопонеског рата. Учествује у разговору, бар једном. Препознаје и именује појмове: Олимпијске игре, политеизам, мит, уз помоћ наставника. Именује главне грчке богове: Зевса, Херу, Атину, Посејдона. Одређује век када су се организовале прве ОИ.

	Учествује у разговору, бар једним својим запажањем. Именује грчко писмо (алфабет). Репродукује дефиницију епа, филозофије, мита, позоришта. Описује бар један грчки антички мит. Наводи ко је Хомер. Разликује трагедију и комедију. Учествује у разговору, при анализи текстова и слика. Показује на карти Македонију, Персију. Наводи ко је и када је владао Александар Велики (336–323 г.п. н. е.). Препознаје да је за Александра Македонског везан појам „хеленизам“. Репродукује дефиницију хеленистичке културе. Наводи значај и последице освајања А. Македонског, уз помоћ наставника.
ДОБАР - (3)	Објашњава називе и личности: Илијада, Одисеја, Тројански рат, Ахил. Лоцира на историјској карти најважније цивилизације античке Грчке. Описује државно и друштвено уређење грчких полиса на примеру Спарте и Атине. Објашњава појмове: полис, аристократија, демократија. Показује на карти најважније битке Грчко-персијских ратова. Идентификује узроке и последице Грчко-персијског и Пелопонеског рата (431–404 г. п. н. е.). Описује Олимпијске игре. Разликује Олимп, Олимпију и Олимпијаду. Израчунава колико је година прошло од првих ОИ до данас. Именује Херодота и Тукидида. Именује Хомерова дела (Илијаду и Одисеју). Проналази примере за еп, мит, позориште. Описује владавину Александра Македонског. Препознаје и именује мозаик на слици.
ВРЛО ДОБАР - (4)	Описује бар два мита из овог периода. Вреднује поступке ликова и аргументовано износи ставове. Идентификује узроке и последице Тројанског рата и колонизације Грка. Описује особености природних услова и географског положаја античке Грчке Лоцира на карти најважније државе античке Грчке На примеру Леониде, уочава елементе патриотизма и храбрости. Именује победнике оба рата. Изложи, у усменом облику, историјске догађаје исправним хронолошким редоследом. Наводи стилове у грчкој архитектури: дорски, јонски и коринтски и препознаје их на сликама. Именује Ахила и Херакла. На датим примерима препознаје утицаје хеленске културе. Наводи примере трагедије и комедије. Илуструје примерима важност утицаја привредних и научних достигнућа античке Грчке на савремени свет. Показује на карти ширење Александрове државе. Објашњава појам и карактеристике хеленистичке културе. Даје свој аргументован став о неким поступцима Александра Македонског.
ОДЛИЧАН -	Анализира разлоге и путеве грчке колонизације.

(5)	Самостално анализира изворе и процењује њихову суштину. Разликује легенде и митове од историјских чињеница. Анализира Спарту и Атину (државно, друштвено уређење, савези, територија) Анализира и упоређује атинску и савремену демократију Анализира на основу мапа и ист. извора тактику и стратегију, предности и мане грчке и персијске војске. Упоређује моћ Атинског поморског савеза и Пелопонеског савеза. Анализира Маратонску битку. Анализира узроке и последице Грчко-персијских и Пелопонеских ратова. Наводи прецизно када су организоване прве ОИ (776. г. п. н. е.). Анализира ОИ (трајање, учешће, Зевс, лоровов венац) некада и данас. Самостално илуструје примерима утицаје хеленске културе на савремено доба. Самостално проналази примере утицаја хеленске културе на савремено доба. (алфавет, ОИ, науке: историја и филозофија, позориште...). Анализира значај Аристотела. Анализира значај битке код Гаугамеле. Показује на карти Александрију и поделу Александрове државе. Анализира последице слабљења грчких полиса у међусобним ратовима и ширење македонске државе, стварање хеленистичке културе, распад Александрове државе.
НАСТАВНА ТЕМА IV	АНТИЧКИ РИМ
НЕДОВОЉАН (1)	Добија ученик који не користи основне историјске појмове, не зна основне догађаје, најважније личности. Знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене, не изводи закључке који се заснивају на подацима, критички не расуђује, не показује жељу за напредовањем као ни интересовање за учешће у активностима, нити ангажовање.
ДОВОЉАН (2)	Показује на карти Италију и Рим. Именује на ленти времена периоде римске историје. Репродукује појам република. Именује сенат и народну скупштину као главне органе власти у римској републици, уз помоћ наставника. Уочава и именује елементе патриотизма на датим примерима. Препознаје појам провинција. Наводи ко су Ханибал и Гај Јулије Цезар. Описује гладијаторе и римског војника на основу слике.Именује и разликује роба и робовласника. Показује територију римске државе у њеном највећем обиму. Именује римске провинције, уз помоћ наставника. Лоцира Картагину и наводи назив Пунски ратови. Именује Трајанову таблу. Показује, уз помоћ наставника, на карти: Сингидунум, Наисус, Сирмијум, Гамзиград, Константинопољ. Наводи ко су, уз помоћ наставника: Гај Јулије Цезар, Октавијан Август и Константин Велики (306–337). Наводи хронолошке одреднице Римског царства. Именује римске провинције на тлу Србије на карти, уз помоћ наставника. Препознаје појам политеизам на примеру римске религије.

	Именује главне римске богове: Јупитера, Марса и Венеру. Именује најзначајније римске остатке на тлу Србије. Наводи шта су све градили Римљани. Повезује хришћанство са монотеизмом. Наводи ко је оснивач хришћанства (Исус Христос). Показује на карти Јерусалим. Објашњава ко су апостоли и јеванђелисти и у чему је њихов значај. Именује свету књигу хришћана (Библија) и из чега се састоји (Стари и Нови завет). Препознаје симболе хришћанства. Наводи којим догађајем почиње хришћанска ера. Наводи хронолошки прецизно годину и век када је био пад Западног Римског царства (476. г.). Препознаје на примерима ко су варвари и шта значи Велика сеоба народа. Именује Хуне.
ДОБАР (3)	Именује полуострво где је настала римска држава и како се зове држава која се данас тамо налази. Наводи хронолошки прецизно када је било оснивање Рима: 753. г. п. н. е. Показује где се налази Картагина. Објашњава Пунске ратове (Ко ратује? Узрок? Ток? Време?). Показује ширење римске државе. Објашњава у чему је значај Октавијана Августа и Константина Великог (306–337). Показује на карти римске провинције на тлу Србије и значајније римске градове на тлу Србије. Наводи ко је Тацит и у чему је његов значај. Препознаје остатке римске културе на сликама. Објашњава појам романизација на задатим примерима. Објашњава зашто су били прогони хришћана. Наводи хронолошки прецизно када и којим документом је признато хришћанство (Милански едикт 313. г.). Описује разлоге за поделу Римског царства крајем IV в. и уме да је покаже на карти.
ВРЛО ДОБАР (4)	На ленти времена уме да хронолошки лоцира периоде римске историје. Описује државно и друштвено уређење римске републике. Описује ширење римске државе. Образлаже зашто је Рим најразвијенија робовласничка држава старог века. Објашњава појам романизација и у садашњем времену препознаје њене трагове. Описује карактеристике Римског царства. Примењује појам политеизам на примеру римске религије. Објашњава значај појединих сегмената римске културе. Описује живот и делатност Исуса Христа. Даје бар једно своје мишљење на причу о страдању Исуса и поступцима апостола (Јуде, Петра, Томе...). Именује Вандале и објашњава њихову улогу у пропадању царства. Објашњава узроке пропадања Римског царства.
ОДЛИЧАН (5)	Анализира друштвено уређење Рима: патрицији и плебејци. Анализира развој римске државе. Анализира значај народне скупштине и сената у римској републици.

	Користи на одговарајући начин појам Пирова победа. Анализира значај Ханибала, Цезара и Октавијана Августа. На карти повезује називе римских провинција са именима данашњих држава које се ту налазе. Самостално налази примере за последице римских освајања и појмове који се користе и у савременом добу. Анализира Пунске ратове. Анализира значај цара Трајана. Пореди карту Балкана некада и сада тј. које се државе данас налазе на местима некадашњих римских провинција, као и градове који су настали на местима некадашњих римских градова на Балкану. Упореджује принципат и доминат. Упореджује основне грчке и римске богове. Самостално проналази примере и елементе римске културе у календару, именима планета, бројевима.. Анализира значај римске културе за савремену цивилизацију. Анализира промене до којих је довело признавање хришћанства у Римском царству. Анализира значај Божића и Васкрса за хришћане. Анализира значај хришћанства за цивилизацију. Анализира развој римске државе од постанка до пада Западног римског царства. Анализира узроке и последице Велике сеобе народа.
--	---

6. РАЗРЕД

Оцена	Садржај
НАСТАВНА ТЕМА I	ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ, ЕВРОПА И СРЕДОЗЕМЉЕ У РАНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ
НЕДОВОЉАН (1)	Добија ученик који не познаје периоде прошлости, историјске периоде, и не зна да наведе граничне догађаје, не зна да наведе врсте историјских извора не користи основне историјске појмове, не зна основне догађаје, најважније личности. Знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене, не изводи закључке који се заснивају на подацима, критички не расуђује, не показује жељу за напредовањем као ни интересовање за учешће у активностима, нити ангажовање.
ДОВОЉАН (2)	Репродукује појам – средњи век Именује историјски период од V до XV века Наводи хронолошке оквире средњег века Именује феудализам и хришћанство као основне одлике средњег века; именује историјске периоде стари век и средњи век и зна њихов хронолошки редослед Уме на ленти времена да прочита хронолошки редослед историјских периода Препознаје историјске изворе и смешта их у одговарајући историјски период На примерима препознаје врсту историјских извора – по могућству, проверити ова знања у музеју у одељку за средњи век, или путем дијафилмова или ППТ (фреске, оружја, оруђа, топуз, стреле, иконе, новчићи –

	наши и страни...). Именује историјске периоде и наводи њихов хронолошки редослед Именује историјски период који је трајао од половине XV до почетка XX века. Разврстава и наводи, уз помоћ, историјске изворе за нови век. Именује најближи архив или музеј у месту где живи и наводи зашто су те институције важне. Наводи, уз помоћ наставника, кључне чињенице о Великој сеоби: када је била (375), ко ју је покренуо (Хуни) и последице: сеоба варварских народа, пад Западног римског царства (476), стварање нових држава на територији ЗРЦ . Показује, уз помоћ наставника, Врата народа, територију ЗРЦ, ИРЦ и варварске државе настале на територији ЗРЦ. Уз помоћ наставника, даје одговоре на питања повезана с историјским изворима. Репродукује годину (1054) и век када је дошло до раскола хришћанске цркве Именује папу и патријарха и наводи да је папи средиште у Риму, а патријарху у Цариграду. Препознаје хијерархију свештенства које припада православној, а које римокатоличкој цркви. Описује шта је манастир и ко су монаси. Уз помоћ наставника показује где су Рим, Цариград, Јерусалим. Показује Франачку државу и Рим. Уз помоћ наставника именује модерне државе које су настале распадом Франачке државе и показује их на карти . Зна да је Карло Велики најпознатији франачки владар (прво краљ, па цар). Уочава једноставну информацију у текстуалним и сликовним историјским изворима. Показује Византију и Цариград. Именује Јустинијана и Василија II као најпознатије византијске владаре. Уочава једноставну информацију у текстуалним и сликовним историјским изворима. Наводи када (622) и где се јавља ислам (Арабијско полуострво). Именује оснивача ислама (Мухамед). На карти, уз помоћ наставника, уме да нађе Арабијско полуострво и да покаже основне правце ширења ислама. Именује и препознаје на слици исламску богомољу – џамију. Именује вернике ислама –муслимане и верску књигу муслимана <i>Куран</i>. Учествује у анализи слика и текстова одговарајући на једноставне информације и уз помоћ наставника. Именује феудалце и кметове. Зна ко су кметови и које су обавезе кметова према феудалцима Репродукује појмове: феуд, феудално друштво. Препознаје ком слоју друштва неко припада на слици или у друштвеној пирамиди.
ДОБАР (3)	Описује основне карактеристике периода званог средњи век. Објашњава зашто смо за почетак и крај средњег века узели баш те хронолошке одреднице. Повезује историјски период с друштвеним уређењем које је тада преовладало. Описује основне карактеристике историјског периода званог нови век.

	Описује Велику сеобу народа уз показивање на карти. Објашњава узроке и последице Велике сеобе народа. Описује Раскол хришћанске цркве (време, узрок, последице) . Описује православну и католичку хијерархију. Уочава и објашњава значај хришћанске цркве у средњем веку. Објашњава ко је Карло Велики. Описује повезаност Франачке државе и њених владара с Римокатоличком црквом. Објашњава ко су Јустинијан и Василије II. Описује карактеристике Византије. Објашњава појмове: калифат, караван. Описује настанак ислама (ко га је основао, када, где, узрок, последице). Показује простор настанка ислама и његовог ширења. Описује вазалне односе и односе између феудалаца и кметова. На основу слика уочава и објашњава разлике међу слојевима.
ВРЛО ДОБАР (4)	Развијање умења израде ленте времена с унетим хронолошким границама историјских периода. Објашњава историјске изворе за средњи век и препознаје их на примерима. У музеју препознаје врсте историјских извора. Проналази и наводи примере за појам вандализам. Самостално уочава одговоре у датим историјским изворима. На карти показује подручја утицаја Римокатоличке и Православне цркве. Повезује последице Раскола с данашњим временом. Самостално показује ширење Франачке државе и државе на које се распала 843. Тумачи историјске изворе: текстове и слике <i>Крштење Хлодовеха</i> и <i>Крунисање Карла Великог</i>. Самостално показује ширење Византије у време цара Јустинијана. У тексту самостално уочава и презентује чињенице и закључке. Описује основне особености ислама. Зна да опише арабијско-европске односе у раном средњем веку. Упореджује, уз помоћ наставника, хришћанство и ислам и анализира везе Европе и Арабљана у средњем веку. Самостално анализира текст и слике. Објашњава ко су витезови, како се постаје витезом и која је његова улога у феудалном друштву. Објашњава пирамидалну структуру феудалног друштва.
ОДЛИЧАН (5)	Упореджује основне карактеристике старог и средњег века; кмет – роб. Самостално израђује ленту времена историјских периода. Селекује историјске изворе по важности за историју као науку. Анализира историјске изворе за стари и средњи век. Објашњава зашто смо за почетак и крај новог века узели баш те хронолошке одреднице. Анализира и пореди историјске периоде: средњи век и нови век. Целовито, самостално, течно, узрочно-последично, уз коришћење карте, анализира Велику сеобу народа. Синтетише како су повезане појаве из прошлости с појавама из садашњости.

	Примењује историјске појмове и хришћанску хијерархију у излагању. Целовито анализира антагонизам између два хришћанска центра и на који начин се сукоб продубио и траје до данас. Целовито, јасно, течно, уз показивање на карти објашњава настанак, развој и нестанак Франачке државе. Анализира сукоб владарских идеологија Франачке и Византије, када се Карло Велики прогласио за цара. Целовито, јасно, течно, уз показивање на карти, објашњава настанак, развој и утицај Византије. Анализира сукоб владарских идеологија Франачке и Византије. Објашњава специфичне. појмове: калиф и хиџра. Анализира настанак и развој ислама у средњем веку и данас.. Зна где је Мека и зашто је важна за муслимане. Самостално упоређује основне карактеристике јудаизма, ислама и хришћанства. Анализира структуру феудалног друштва и односе између појединих слојева. Упоређује робовласничко и феудално друштво.
НАСТАВНА ТЕМА II	СРБИ И ОСТАЛИ СЛОВЕНИ У РАНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ
НЕДОВОЉАН (1)	Добија ученик који не користи основне историјске појмове, не зна основне догађаје, најважније личности. Знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене, не изводи закључке који се заснивају на подацима, критички не расуђује, не показује жељу за напредовањем као ни интересовање за учешће у активностима, нити ангажовање.
ДОВОЉАН (2)	Наводи да су Словени били многобошци. Репродукује узроке словенских сеоба. Именује Источне, Западне и Јужне Словене и Србе као део Јужних Словена. На карти показује, уз помоћ наставника, где се налазе Јужни Словени. Разликује изразе Словен, Словак и Словенац. Одговара на једноставна питања на основу сликовних и текстуалних извора. Показује, уз помоћ наставника, српске земље у раном средњем веку. Именује прву познату српску династију Властимировић. Сналази се на лози Властимировића, уз помоћ наставника, да прочита основне податке. Именује српске суседе у раном средњем веку. Наводи годину мисије Ћирила и Методија. Именује да су Ћирило и Методије саставили глаголицу, а Климент и Наум ћирилицу. Именује најзначајнију српску књигу овог периода: <i>Мирослављево јеванђење</i>. Наводи како су украшаване књиге, а како верски објекти у раном средњем веку. Препознаје једноставне информације из <i>Житија Ћирила и Методија</i>.
ДОБАР (3)	На карти показује прапостојбину Словена и правце сеоба. Објашњава узрочн-последично сеобе Словена. Описује веровања Старих Словена. Самостално на карти показује српске земље уз показивање граница. Описује мисију Ћирила и Методија. Показује на Балкану подручја утицаја Римокатоличке и Православне цркве .

	На датим примерима уочава главне особине средњовековне културе код Јужних Словена.
ВРЛО ДОБАР (4)	На основу текстова Прокопија и Псеудо-Маврикија и слика уочавају главне словенске обичаје и веровања. Самостално на лози Властимировића проналази тражене податке . Објашњава утицаје суседа у породици Властимировић и на Србију. Објашњава зашто је значајно <i>Мирослављево јеванђеље</i> . Уочава сложеније информације у одломку из <i>Житија Ћирила и Методија</i> .
ОДЛИЧАН (5)	Анализира територијални распоред словенских племена у средњем веку и данас. Анализира историјске изворе и илустрације, самостално и аргументовано. Самостално налази примере остатака словенских веровања данас. Повезује знања из ове лекције с претходним лекцијама Закључује на основу лозе Властимировића о неким њеним специфичностима. Анализира главне карактеристике владавине Властимировића. Целовито узрочно-последично логично анализира мисију Ћирила и Методија уз сагледавање опште војно-политичке ситуације у Великој Моравској друге половине IX века и почетка X века . Анализира последице процеса христијанизације на Балкану. Самостално наводи примере за фреске, иконе и минијатуре.
НАСТАВНА ТЕМА III	ЕВРОПА И СРЕДОЗЕМЉЕ У ПОЗНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ
НЕДОВОЉАН (1)	Добија ученик који не користи основне историјске појмове, не зна основне догађаје, најважније личности. Знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене, не изводи закључке који се заснивају на подацима, критички не расуђује, не показује жељу за напредовањем као ни интересовање за учешће у активностима, нити ангажовање.
ДОВОЉАН (2)	Репродукује појмове монархија, република и сталешка монархија. Именује сталеже који учествују у власти. Повезује, уз помоћ наставника, државу (Франачка, Византија, Венеција, Србија) с њеним државним уређењем. Повезује државу и титулу владара. Именује појам ходочашће на датим примерима Препознаје појмове: крсташи, крсташки рат. Показује где је Јерусалим и објашњава зашто је важан за хришћане, муслимане и Јевреје. Наводи узрок и последице крсташких ратова. Показује на карти, користећи се легендом, правце I и IV крсташког похода. Објашњава шта је култура. Наводи кључне одлике средњовековне културе: верски и феудални карактер. Показује на карти, уз помоћ наставника, културне зоне. Наводи, по избору, три проналаска из средњег века. Препознаје на слици верски објекат: православних, римокатолика, Јевреја и муслимана.
ДОБАР (3)	Описује државно уређење на примерима Светог римског царства, Енглеске, Француске, Венеције у периоду развијеног феудализма.

	Описује у главним цртама I и IV крсташки поход. Објашњава интересе појединих држава и друштвених слојева у Западној и Средњој Европи, као и папе у крсташким походима. Показује на карти културне области у Европи у средњем веку. Објашњава појам универзитет.
ВРЛО ДОБАР (4)	Објашњава значај скупштине сталежа. Упореджује монархију и републику. Показује правце I и IV крсташког похода на карти без легенде и највеће крсташке државе. Уме да одреди угао гледања и осећања Никите Хонијата на основу одломка описа освајања Цариграда од стране крсташа 1204. године. Описује развој школства, књижевност, проналаске средњег века. На примерима уочава културне утицаје и прожимања различитих цивилизација.
ОДЛИЧАН (5)	Анализира важност Магна карте за ограничавање власти владара. Анализира државно уређење неких од највећих и најзначајнијих држава средњег века у Европи. Анализира улоге: Фридриха Барбаросе, Ричарда Лавље Срце и Саладина. Анализира улогу Млетачке републике у IV крсташком походу. Анализира крсташке походе, узроке, последице тада и данас. Упореджује културне области у Европи у средњем веку. Анализира значај Марка Пола. Упореджује средњовековну и савремену књижевност, уметност, карактер. Самостално налази примере за прожимање различитих цивилизација.
НАСТАВНА ТЕМА IV	СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У ПОЗНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ – ДОБА НЕМАЊИЋА
НЕДОВОЉАН (1)	Добија ученик који не користи основне историјске појмове, не зна основне догађаје, најважније личности. Знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене, не изводи закључке који се заснивају на подацима, критички не расуђује, не показује жељу за напредовањем као ни интересовање за учешће у активностима, нити ангажовање.
ДОВОЉАН (2)	Самостално на карти показује Рашку, Византију и Угарску; а уз помоћ наставника показује Студеницу и Хиландар. Именује Стефана Немању и наводи зашто је важан за развој српске државе. На лози показује Стефана Немању и његове синове. Именује Стефана Немањића и Светог Саву и уз помоћ наставника објашњава зашто су важни за осамостаљење и развој српске државе. Наводи када је Србија постала краљевина (1217), а када је СПЦ постала архиепископија (1219). На лози Немањића показује потомке краља Стефана Првовенчаног, На сликама препознаје Жичу и Светог Саву. Проналази једноставне, очигледне, податке на лози Немањића. Показује на карти, уз помоћ легенде, Србију у XIII веку. Наводи имена и главне карактеристике владавине Немањића у XIII веку, уз помоћ наставника. Именује Грачаницу и краља Милутина.

	Проналази једноставне, очигледне, податке на лози Немањића. Показује на карти, уз помоћ легенде, Србију у XIII веку. Наводи имена и главне карактеристике владавине Немањића у XIII веку, уз помоћ наставника. Именује Грачаницу и краља Милутина. Проналази на лози Немањића једноставне информације. Именује Дечане. Именује титуле Стефана Душана и наводи годину кад је постао цар. Показује на карти Душаново царство и наводи обласне господаре на карти Распадање Душановог царства. Именује <i>Душанов законик</i> и наводи када проглашен. Уме да објасни, уз помоћ наставника, зашто Душана зовемо Силни, а Уроша Нејаки. Наводи када је била Маричка битка и објашњава њен значај. Показује Босну и Дубровник. Именује ком типу држава припадају срв. Босна и Дубровник. Именује династију Котроманића као владарску династију у Босни. Наводи Твртка I и неколико главних карактеристика његове владавине. Наводи чиме се баве Дубровчани. Именује основне друштвене слојеве у средњовековној Србији. На датим примерима уочава и разликује друштвене слојеве срв. Србије. Описује, уз помоћ наставника, државно уређење Србије у ср. веку. Наводи главне привредне делатности срв. српских земаља.
ДОБАР - (3)	Описује однос Стефана Немање и СПЦ. Објашњава вазалне односе на примеру односа између Византије и Србије у доба Стефана Немање. Објашњава значај добијања самосталности СПЦ. Описује живот, значај и дело Светог Саве. Проналази сложеније податке на лози Немањића. Показује на карти задужбине Немањића у XIII веку. Проналази сложеније податке на лози Немањића. Показује на карти задужбине Немањића у XIII веку. Описује кључне догађаје владавине Стефана Дечанског, Стефана Душана и цара Уроша. Упореджује географски положај Србије у време Стефана Немање, Милутина и Стефана Душана. Објашњава значај Душановог законика. Објашњава владавину Твртка I и државно уређење Дубровника. Показује проширења Босне у средњем веку. Описује државно и друштвено уређење средњовековних српских земаља.

ВРЛО ДОБАР (4)	Показује на карти Свету гору. На основу лозе Немањића одговара на сложенија питања. Показује Никејско царство и Епирску деспотовину, Жичу, Свету Гору. Описује владавину Стефана Немањића. Објашњава спољнополитичке односе Србије у XIII веку, уз помоћ наставника. Описује унутрашњополитичке односе у Србији у XIII веку, уз помоћ наставника. Објашњава спољнополитичке односе Србије у XIII веку, уз помоћ наставника. Описује унутрашњополитичке односе у Србији у XIII веку, уз помоћ наставника. Описује распад Душановог царства показујући на карти. Повезује појаве из прошлости с догађајима у садашњости на датим примерима. Повезује националну, регионалну и европску историју на датим примерима. Описује основне карактеристике Цркве босанске и односе Дубровника са суседним земљама. Објашњава државно уређење Дубровника. На основу чланова <i>Душановог законика</i>, самостално уочава битне карактеристике друштвених слојева. Повезује претходно градиво с овом лекцијом.
ОДЛИЧАН - (5)	Анализира владавину Стефана Немање целовито, самостално, течно, узрочно-последично. Анализира односе Стефана Немање са СПЦ. Анализира однос Србије с Угарском и Византијом до 1204, а потом с државама које су настале на територији Византије 1204–1261. године. Анализира значај делатности Стефана Немањића и Светог Саве некада и њихов значај данас. Анализира положај Србије и српских владара у XIII веку. Процењује допринос српских владара развоју српске државе у XIII веку. Анализира положај Србије и српских владара у XIII веку. Процењује допринос српских владара развоју српске државе у XIII веку. Анализира владавине Немањића у време царства. Анализира процес померања средишта државе од Стефана Немање до Душана, уз показивање на карти. Даје лични, аргументован став о учесницима распадања српске државе (обласним господарима). Анализира повезаност појава из прошлости с онима у садашњости и повезаност националне, регионалне и европске историје . Анализира успон Босне у XIII и XIV веку. Анализира значај Дубровника. Анализира и упоређује друштвене слојеве у срв. српким земљама и пореди их с феудализмом у Европи тог доба. Самостално проналази примере за улогу Државних сабора.
НАСТАВНА ТЕМА V	СРБИ НА КРАЈУ СРЕДЊЕГ ВЕКА
НЕДОВОЉАН (1)	Добија ученик који не користи основне историјске појмове, не зна основне догађаје, најважније личности. Знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене, не изводи закључке који се заснивају на подацима, критички не расуђује, не показује жељу за напредовањем као ни интересовање за учешће у активностима, нити ангажовање.

ДОВОЉАН (2)	Именује кнеза Лазара, кнегињу Милицу, Вука Бранковића и Милоша Обилића и објашњава њихов значај. Објашњава појам Моравска Србија. Описује Косовску битку, уз помоћ наставника. Развија емотиван однос према појмовима отаџбина и слобода уочавајући их на датим примерима. Показује на карти Крушевац, Лазарицу, Раваницу, Љубостињу, Косовски бој, уз помоћ наставника. Именује Стефана Лазаревић и Ђурађа Бранковића и наводи њихов значај. Објашњава појам Српска деспотовина. Описује владавину српских деспота, уз помоћ наставника. Показује на карти Српску деспотовину, Београд, Смедерево. Развија емотиван однос према појмовима отаџбина и слобода, уочавајући их на датим примерима. Наводи године када су пали Византија, Србија и Босна под власт Османлија. Објашњава значај Мехмеда II Освајача. Показује на карти Цариград, Смедерево, Босну, Зету. Развија емотиван однос према појмовима отаџбине и слободе уочавајући их на датим примерима.
ДОБАР (3)	Објашњава процес ширења Османског царства на Балкану. Описује владавину кнеза Лазара. Описује Косовску битку уз показивање на карти. Описује владавину Стефана Лазаревића и Ђурађа Бранковића. Објашњава геостратешки положај Деспотовине на карти. Објашњава процес ширења Османског царства на Балкану уз показивање на карти.
ВРЛОДОБАР (4)	Уочава и интерпретира угао гледања у историјским изворима о Косовском боју. Уочава примере патриотизма, моралности и хришћанске величине кроз личности Косовског боја. Уочава на лозама везе између Лазаревића и Бранковића. Уочава примере патриотизма, моралности и хришћанске величине на примерима припадника династија Лазаревић и Бранковић. Описује последице ширења Османског царства. Изражава емотиван аргументован став о будућности српских земаља након пада под Османлије.
ОДЛИЧАН (5)	Анализира узроке ширења Османског царства на Балкану. Критички, аргументовано изражава став о актерима Косовске битке. Анализира историјске изворе с лакоћом, упоређује и сумира. Пореди Косово и Метохију некада и сада. Анализира владавину српских деспота Стефана Лазаревића и Ђурађа Бранковића Анализира политичку улогу женских чланова династија Лазаревић и Бранковић. Анализира геостратешку позицију Српске деспотовине. Анализира историјске изворе с лакоћом, упоређује и сумира.

	Анализира узроке ширења Османског царства на Балкану. Анализира историјске изворе с лакоћом, упоређује и сумира. Критички, аргументовано изражава став о будућности српских земаља након пада под Османлије.
НАСТАВНА ТЕМА VI	ЕВРОПА, СВЕТ И СРБИ У РАНОМ НОВОМ ВЕКУ
НЕДОВОЉАН (1)	Добија ученик који не користи основне историјске појмове, не зна основне догађаје, најважније личности. Знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене, не изводи закључке који се заснивају на подацима, критички не расуђује, не показује жељу за напредовањем као ни интересовање за учешће у активностима, нити ангажовање.
ДОВОЉАН (2)	Наводи научно-технолошка открића с почетка новог века. Објашњава, уз помоћ наставника, зашто су неки научно-технолошки проналасци били важни за велика географска открића. Наводи три највећа географска открића. Именује морепловце који су открили ВГО и хронолошки приближно зна када су се десила. Препознаје и именује каравелу на слици. Показује на карти, уз помоћ наставника, три главна велика географска открића. Именује историјске периоде и зна њихов редослед. Препознаје значење појмова: хуманизам, ренесанса. Именује најзначајније представнике хуманизма и ренесансе. Наводи када и где су настали хуманизам и ренесанса и до када су трајали. Уочава разлику између слике настале у средњем веку и у доба хум. и рен. У тексту издваја имена кључних личности. Препознаје дефиницију појма протестантизам. Именује Мартина Лутера и објашњава зашто је значајан. Наводи хронолошку одредницу која се узима за настанак протестантизма и век ком припада. Описује начине на које је реаговала Римокатоличка црква на протестантизам, уз помоћ наставника. Показује на карти, уз помоћ легенде и наставника, распоред највећих протестантских група. Разликује појмове апсолутна монархија, сталеж, република и повезује их с објашњењима. Именује сталеже . Именује и на карти показује апсолутистичке монархије: Енглеску, Француску, Шпанију. Разликује трећи сталеж од других сталежа на примерима. Повезује државе с карактеристичним владарима. Наводи ко је Сулејман Величанствени и зашто је значајан. Препознаје да је Османско царство апсолутна монархија. Показује на карти Османско царство у свом највећем обиму. Разликује и именује друштвене категорије: јаничари, спахије, раја. Наводи када је била Мохачка битка (1526) и зашто је важна. Препознаје појмове: ислам, данак у крви, султан. Именује слојеве хришћанског становништва у Османском царству. Наводи основне порезе које раја плаћа Османским властима (харач, кулук, десетак, данак у крви).

	Уочава једноставне информације из ист. извора, а које се односе на опис положаја хришћанске раје. Разликује филурију и харач. Објашњава појмове исламизација, СПЦ. Наводи, уз помоћ наставника, када је обновљена и зашто Пећка патријаршија и када је укинута и зашто Пећка патријаршија. Наводи, уз помоћ наставника, у чему је значај Пећке патријаршије. Показује на карти простор утицаја Пећке патријаршије. Именује Мехмед-пашу Соколовића. Уочио је бар три остатка турског наслеђа у нашој земљи. Препознаје појмове покатоличавање, унијаћење и Војна крајина. Наводи, уз помоћ наставника, привилегије Срба у Војној крајини. Показује на карти Војну крајину, Хабзбуршку монархију, Млетачку републику и Дубровник. Описује, уз помоћ наставника, значај СПЦ за очување националног идентитета Срба, то јест Карловачке митрополије.
ДОБАР (3)	Објашњава узрок, повод и предуслове за велика географска открића. Објашњава последице великих географских открића. Самостално на карти показује Велика географских открића. Описује узроке и последице настанка хуманизма и ренесансе. Повезује најзначајније уметнике хуманизма и ренесансе с њиховим делима и државама из којих потичу. Објашњава узроке настанка протестантизма. Описује начине на које се Римокатоличка црква супротстављала протестантизму. Објашњава појмове: сталешка и апсолутна монархија; монархија и република. Описује принцип (начин) владавине у апсолутној монархији. Описује тимарски систем и административну поделу Османског царства. Показује на карти ширење Османског царства. Објашњава разлику између влашких сточара и остале раје. Описује основне порезе које раја плаћа Османским властима (харач, кулук, десетак, данак у крви). Повезује појам патријаршије са знањем из средњег века (време оснивања архиепископије, патријаршије, црквена хијерархија...). Описује положај Срба под хабзбуршком и млетачком влашћу. Објашњава појмове покатоличавање и унијаћење.
ВРЛОДОБАР (4)	Зна ко су Кристифор Колумбо, Васко да Гама, Фернандо Магелан, Изабела. Кастиљска, Јохан Гутенберг и зашто су важни. Објашњава разлику између појмова Нови свет – Стари свет. На примерима слика уочава и објашњава разлике и период у ком су настале (средњи или нови век). У уџбеничком тексту уочава значај кључних личности. Објашњава ко су језуити. Показује, самостално на карти, распоред највећих протестантских група . Уочава да и данас постоје протестантске државе и наводи неке од њих као пример. Описује интересе сталежа који подржавају апсолутну монархију. Уочава пристрасност у историјским изворима . Објашњава узроке и последице успона Османског царства. Упоредије историју Западне и Југоисточне Европе у истом периоду. Објашњава ко су Макарије Соколовић, Арсеније III Чарнојевић, Арсеније IV Јовановић.

	Објашњава зашто је обновљена, а зашто је укинута Пећка патријаршија. Показује на карти где се налазе: Пећ, Цетиње и Сремски Карловци. На мапи ума Пећка патријаршија проналази тражене информације. Илуструје примерима значај прожимања различитих цивилизација. Показује на карти: Сремске Карловце, Фрушку гору, Далмацију . Описује привилегије Срба у Војној крајини .
ОДЛИЧАН (5)	Целовито, узрочно-последично логично, хронолошки тачно, уз показивање на карти, анализира велика географска открића. Анализира и сумира већину последица Великих географских открића и проналази њихове примере у садашњости. Анализира настанак и развој хуманизма и ренесансе. Сумира основне разлике између културе хуманизма и ренесансе и културе средњег века. Самостално проналази примере утицаја хуманизма и ренесансе на савремено доба. Анализира хришћанства од настанка, преко раскола, појаве протестантског покрета до данас. Упореджује организацију Римокатоличке цркве с организацијом протестантских заједница (на самостално датим примерима). Анализира како је процес привредних и друштвених промена у Европи у XVI и XVII веку уроковао настанак апсолутних монархија. Изражава став и мишљење о врстама пристрасности у историјским изворима. Користи специфичне историјске појмове: канун, шеријат. Анализира ширење Османског царства у Европи, уз повезивање с просторним и хронолошким одредницама тог ширења (1354, 1395, 1453, 1459, 1463, 1496, 1526). Анализира привредни и друштвени развој Западне и Југоисточне Европе у XV и XVI веку. Анализира положај хришћанске раје у Османском царству и категорише их. Анализира улогу Пећке патријаршије у српском народу од XVI до XVIII века. Сумира значај СПЦ у новом веку и савременом добу. Анализира значај прожимања различитих цивилизација. Анализира процес настанка Војне крајине. Анализира положај Срба под хабзбуршком и млетачком влашћу . Упореджује положај Срба у Османском царству и под хабзбуршком и млетачком влашћу с обзиром на њихов економски, социјални, културни и верски положај.

7. РАЗРЕД

Оцена	Садржај
НАСТАВНА ТЕМА I	ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ, ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКЕ ДРЖАВЕ И НАРОД НА ПОЧЕТКУ ИНДУСТРИЈСКОГ ДОБА (ДО СРЕДИНЕ 19.В)
НЕДОВОЉАН - (1)	Добија ученик који не познаје периоде прошлости, историјске периоде, и не зна да наведе граничне догађаје , не зна да наведе врсте историјских извора не користи основне историјске појмове, не зна основне догађаје, најважније личности. Знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене, не изводи закључке који се

	заснивају на подацима, критички не расуђује, не показује жељу за напредовањем као ни интересовање за учешће у активностима, нити ангажовање.
ДОВОЉАН - (2)	Именује историјске периоде и наводи њихов хронолошки редослед. Наводи врсте историјских извора и смешта их у одговарајући историјски период. На датим примерима препознаје врсту историјских извора. Разликује и именује места где се чувају писани и материјални историјски извори. Наводи главне карактеристике Европе, света и српских држава и народа на почетку индустријског доба (до средине 19. века) уз помоћ наставника. Репродукује појмове: Револуција и Прва индустријска револуција Наводи узроке настанка Прве индустријске револуције и њене последице уз помоћ наставника. Наводи проналазак којим је покренута индустријска револуција (парна машина) и ко је њен проналазач (Џејмс Ват). Репродукује дефиницију појма устав. Наводи државе где су се одиграле прве грађанске револуције и који облик државног уређења су имале након револуције. Наводи, уз помоћ наставника, узроке и повод Француске револуције. Репродукује датум почетка Француске револуције. Именује Наполеона Бонапарту и наводи зашто је важан. Именује кључне битке Наполеонових ратовања и када су се десиле, уз помоћ наставника и карте. Наведе промене, уз помоћ наставника, које је Наполеон изазвао својим освајањима по Европи. Показује на карти, уз помоћ наставника, места одигравања Наполеонових чувених битака. Препознаје и именује на сликама Наполеона Бонапарту. Репродукује појмове: велика сила и Источно питање. Набраја заинтересоване стране у решавању Источног питања. Наводи када је био Берлински конгрес и које су његове најважније одлуке за српске земље. Наводи датум почетка и годину завршетка Првог српског устанка. Именује место где је почео устанак. Именује вођу Првог српског устанка и проту Матеју Ненадовића. Наводи места и године најважнијих битака Првог српског устанка. (Иванковац 1805, Мишар, Делиград 1806, Чегар 1809) и уз помоћ наставника их показује места битака на карти. Наводи имена три устаничке војводе, по избору, поред вође устанка. Наводи датум почетка Другог српског устанка. Именује место где је почео устанак и показује га на карти. Именује вођу Другог српског устанка. Наводи места и године најважнијих битака Другог српског устанка (Љубић, Дубље 1815.) и уз помоћ наставника их показује на карти. Именује и препознаје појмове: теократска држава, владика. Показује на карти, уз помоћ наставника, Цетиње, Црну Гору и Брда. Наводи име државе Црне Горе.

	На слици препознаје и именује Петра II Петровића Његоша. Именује владарску династију Црне Горе (Петровић). Зна ко је Никола Петровић, кнез (1860–1910), краљ (1910–1918). Показује на карти Црну Гору пре и после Берлинског конгреса. Наводи одлуке Берлинског конгреса везане за Црну Гору. Показује на карти, уз помоћ наставника, Босну и Херцеговину, Стару Србију и Македонију. Наводи, уз помоћ наставника, узроке опадања Османског царства и какве је то последице имало по положај хришћана-Срба. Наводи институције уз помоћ којих су Срби покушавали да очувају своју народност, национални идентитет (Матица српска, СПЦ). Наводи када се Хабзбуршка монархија преобразила у Аустроугарску (1867).
ДОБАР - (3)	Описује основне карактеристике Новог века Препознаје историјски период са карактеристичним историјским изворима. Наводи примере историјских извора за историјске периоде. Уочава и објашњава разлику између принципа производње у мануфактури и производње у Првој инд.револуцији. Наводи неке од проналазака Прве индустријске револуције (летећи чунак, парна локомотива, пароброд...). Објашњава у чему је значај Америчке револуције и када се одиграла. Описује Француску грађанску револуцију (узрок, ток, последице)- Објашњава шта датум избијања Француске револуције представља данас . Објашњава политичку промену која је у Француској наступила 1791. доношењем устава . Показује самостално битке Наполеона Бонапарте Описује узрочно-последично однос Француске са другим великим силама у овом периоду. Објашњава кључне интересе свих заинтересованих страна у решавању Источног питања. Описује, уз помоћ наставника, ток Велике источне кризе. Показује на карти места главних битака Првог српског устанка, Орашац, Београдски пашалук, Ниш, Босна, Дрина, Сава, Морава, Шабац. Описује примере јунаштва и патриотизма у устанку. Описује однос великих сила према Србији у време Првог српског устанка. Објашњава значај Букурешког мира 1812. Зна када је била и у чему је значај Хаџи Проданове буне Описује целовито, уз показивање на карти, Други српски устанак (ко? када? где? последице? узроци?). Објашњава појмове теократска држава и владика. Описује друштво Црне Горе, подељено на племена и братства. Зна ко је кнез Данило и описује промене које је увео у Црну Гору. Показује, на карти, самостално, Босну и Херцеговину, Стару Србију и Македонију. Описује последице Српске револуције у овим крајевима. Објашњава српске захтеве на Темишварском сабору 1790. Описује последице учешћа Срба у револуцији 1848/1849 на страни Аустријског цара.
ВРЛО ДОБАР - (4)	Објашњава зашто смо за почетак и крај Новог века узели баш те хронолошке одреднице. У музеју препознаје врсте историјских извора. Објашњава узрочно-последично процес настанка Прве индустријске

	револуције и њене последице у целини . Објашњава, на примеру Енглеске и Француске, миграције село-град и настанак и развој радничке класе. Препознаје и описује карактеристике демократије на примерима. Критички процењује вредности које заступа <i>Декларација права човека и грађанина</i>. Разликује апсолутну монархију, уставну парламентарну монархију и републику. Описује идеје на којима се заснивала револуција-развој национализма, одвајање религије од државе, слобода, братство, једнакост, романтизам... Критички сагледава Јакобинску диктатуру. Наводи унутрашње промене у Француској које је урадио Наполеон (пре свега Наполеонов кодекс). Уочава и издваја, добре и лоше стране Наполеонове владавине. Описује основне карактеристике Бечког конгреса. Објашњава Берлински конгрес. Истражује и објашњава догађаје и личности из локалне историје. Описује организацију устаничке власти током устанка. Објашњава зашто је важно оснивање школа и Богословије и ко је Србима из Београдског пашалука помагао у томе. Уочава и објашњава улогу проте Матеје Ненадовића у изградњи државног уређења устаничке Србије. Упореджује уз помоћ наставника, Први и Други српски устанак. Објашњава мере које су уводили Петар I и Петар II да би ујединили завађена племена. Наводи <i>Горски вијенац</i>. Објашњава значај Цетињске митрополије. Показује на карти: Црну Гору, Брда, Цетиње. Објашњава односе Петровића са српским владарима. Описује учешће Црне Горе у Великој источној кризи. Објашњава Невесињску пушку, догађај којим почиње Велика источна криза. Описује како су одлуке Берлинског конгреса које су се односиле на БиХ одразиле на положај Срба у Старој Србији. Објашњава узроке и последице настанка Војводства Србије и Тамишког Баната и зна да ту територију покаже на карти. Наводи ко су Светозар Милетић, Бењамин Калај, Сава Текелија, Катарина Ивановић. Описује узрочно-последично положај Срба у Аустроугарској.
ОДЛИЧАН - (5)	Анализира и пореди историјске периоде. Упореджује историјске изворе по историјским периодима. Селекује историјске изворе по веродостојности и сазнајној вредности за историју као науку. Анализира промене у привреди и друштву које су настале са Првом индустријском револуцијом. Анализира како су привредни процеси и промене утицали на друштвене промене. Целовито описује, хронолошки логично, течно, процес настанка, тока и последице Француске револуције. Критички анализира идеје револуције. Користи са разумевањем изразе: либерализам, политичка права, диктатура, уставна парламентарна монархија, револуција, демократија, терор. Критички сагледава начине обрачунавања са „непријатељима револуције“.

	Самостално разликује апсолутну монархију, уставну, парламентарну монархију и републику. Описује хронолошки тачно, узрочно-последично период Наполеонове доминације у Европи. Анализира последице Бородинске битке. Критички сагледава ратовање и идеје, које је ширио Наполеон Бонапарта по Европи, његове поступке у владавини и последице по Европу, по данашњу одлука Бечког конгреса. Објашњава циљ настанка Свете Алијансе 1815.године. Анализира ток Велике источне кризе. Сумира процес ослобађања балканских држава у XIX веку. Описује хронолошки прецизно, узрочно-последично логично Први српски устанак, уз показивање наведених догађаја на карти. Критички анализира српске победе и поразе у време. устанка и изражава свој став. Критички анализира Букурешки мир. Користећи предходна знања анализира међународну ситуацију током 1815.године у Европи и последице по Други српски устанак Упореджује самостално Први и Други српски устанак. Анализира и сумира унутрашњу и спољну политику црногорских владика од краја XVIII до средине XIX века (сарадња са Русијом и Србијом, односи са Османским царством). Анализира сарадњу Србије и Црне Горе у XIX веку. Анализира, сумира Велику источну кризу и учешће Србије и Црне Горе у њој. Показује на карти Босански пашалук и анализира Турску управу у њему до XIX века. Анализира последице Османске управе у Босни, као и безвлашће које је настало у XIX веку. Анализира положај Срба у Хабзбуршкој монархији-Аустроугарској са различитих аспеката: верски, социјални, културни, национални, политички. Повезује прошлост и садашњост (почетке спорова Хрвата и Срба који се јављају током целог новог века, али од хрватско-угарске нагодбе много израженије).
НАСТАВНА ТЕМА II	ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКЕ ДРЖАВЕ И НАРОД У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ 19. ВЕКА
НЕДОВОЉАН - (1)	Добија ученик који не користи основне историјске појмове, не зна основне догађаје, најважније личности. Знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене, не изводи закључке који се заснивају на подацима, критички не расуђује, не показује жељу за напредовањем као ни интересовање за учешће у активностима, нити ангажовање.
ДОВОЉАН - (2)	Наводи хронолошке и просторне одреднице Револуције 1848/49. Наводи, уз помоћ наставника, узроке револуције 1848/49. године Наводи, уз помоћ наставника, последице револуције 1848/49. године Зна основне чињенице везане за уједињење Италије (Кавур, Пијемонт, 1861) и Немачке (Бизмарк, Пруска, 1871, Други рајх). Показује на карти Немачку и Италију после уједињења. Објашњава појам уставобранитеља. Именује, уз помоћ наставника, Александра Карађорђевића, Илију Гарашанина и Вука Стефановића Караџића и објашњава зашто су важни. Наводи шта је то Начертаније и када је донето (1844).

	Именује Милоша и Михаила Обреновића и објашњава ко су они. Наводи годину друге владавине Михаила Обреновића и када је Србија ослободила градове од Турака (1867). Наводи да се главна улица у Београду зове кнез Михаилова и шта пише и зашто на споменику кнезу Михаилу Показује, уз помоћ наставника, градове, које је Србија добила 1867. године. Објашњава појмове намесник и намесништво. Наводи када је била Велика источна криза и када је био Берлински конгрес. Наводи ко влада Србијом у време Берлинског конгреса и коју носи титулу. Именује Милана Обреновића и Јована Ристића. Наводи државна обележја (грб, застава, химна) и препознаје обележја државе Србије. Показује на карти Србију пре и после Берлинског конгреса, уз помоћ наставника. Наводи, уз помоћ наставника, одлуке Берлинског конгреса које се односе на Србију и српске земље. Показује на карти, уз помоћ наставника, Србију из 1878. године и уз помоћ легенде, именује суседне државе Србије после 1878. године. Наводи када је био Берлински конгрес и у чему је његов значај за Србију (стицање независности и територијално проширење). Уме да повеже Николу Пашића са радикалном странком. Зна шта је монархија и зна да је Србија била монархија (кнежевина и краљевина). Препознаје појам политичка странка и устав. Именује Милана и Александра Обреновића и наводи ко су они.
ДОБАР - (3)	Разликује националне и политичке узроке револуција Описује, уз помоћ наставника узроке и предуслове уједињења Немачке и Италије. Уочава, издваја и описује главне елементе уставобранитељске владавине. Објашњава главне карактеристике Милошеве краткотрајне друге владавине. Објашњава главне карактеристике Михаилове друге владавине. Објашњава значај Намесничког устава из 1869. године. Самостално објашњава одлуке Берлинског конгреса значајне за Србију и српске земље. Показује на карти Србију из 1878. године, а уз помоћ наставника, упоређује Србију пре и после Берлинског конгреса. Наводи прве странке у Србији и ко су биле њихове вође.
ВРЛО ДОБАР - (4)	Објашњава појмове: либерализам, национализам, социјализам, циљеве и последице револуција. Сагледава критички улогу личности у историјским процесима, на примеру уједињења Италије и Немачке (Камило Кавур и Ото фон Бизмарк). Показује на карти Немачку и Италију пре и после уједињења. Објашњава основне елементе Начертанија и Грађанског законика. Описује значај В.С.Караџића. Описује промене у Србији у време кнеза Михаила. Самостално показује градове, које је Србија добила 1867. године. Узрочно-последично и хронолошки прецизно описује Велику источну кризу (1875–1878) уз показивање на карти. Препознаје у изворима да је национално надахнуће пратио развој романтизма у књижевности (нпр. анализа песме „Отаџбина“ Ђуре Јакшића).

	Објашњава ко је и на који начин владао Србијом у овом периоду. Објашњава у чему је устав из 1888. године значајан. Описује спољнополитички и унутрашњополитички положај Србије након Берлинског конгреса. Објашњава шта су политичка странка и устав.
ОДЛИЧАН - (5)	Анализира узроке и последице Револуције 1848/49. Анализира револуцију у Хабзбуршкој монархији, уз посебан осврт на револуцију у Мађарској и положај Српског покрета у Јужној Угарској. Анализира и сумира самостално процес уједињења Немачке и Италије. Повезује последице уједињења Немачке и Италије са савременошћу. Анализира владавину уставобранитеља, њихове добре и лоше стране. Анализира зашто је важно доношење Грађанског законика и Начертанија и који су главни елементи тог програма. Сумира значај реформе језика Вука С. Караџића. Целовито, самостално, узрочно-последично, описује другу владавину кнеза Михаила. Анализира процес добијања српских градова (1867). Повезује Начертаније са покушајем стварања Балканског савеза. Описује функцију Другог намесништва (1868–1872). Анализира Велику источну кризу користећи знања из претходних лекција. Анализира улогу великих сила: Русије и Аустроугарске у Великој источној кризи. Анализира на карти Србију пре и после Берлинског конгреса и да описује њено територијално проширење. Упореджује прве странке створене у Србији. Анализира спољнополитички и унутрашњеполитички положај Србије после Берлинског конгреса.
НАСТАВНА ТЕМА III	ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКЕ ДРЖАВЕ И НАРОД НА ПОЧЕТКУ 20. ВЕКА
НЕДОВОЉАН - (1)	Добија ученик који не користи основне историјске појмове, не зна основне догађаје, најважније личности. Знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене, не изводи закључке који се заснивају на подацима, критички не расуђује, не показује жељу за напредовањем као ни интересовање за учешће у активностима, нити ангажовање.
ДОВОЉАН - (2)	Наводи имена савеза Антанта и Тројни савез (Централне силе) и државе чланице . Показује на карти, уз помоћ наставника, чланове Антанте и Централних сила. Репродукује дефиниције монархије и републике. Препознаје појам колонија на примерима. Проналази информације из мапе ума, коју је дао наставник. Исказује неко своје запажање на основу илустративног материјала. Препознаје и разликује појмове: национализам, расизам, демократија, социјализам, антисемитизам. Наводи основна политичка (демократска) права: активно и пасивно бирачко

	право, слобода штампе, окупљања, поштовање воље већине. Наводи када су се јавиле Прва и Друга индустријска револуција. Наводи, по избору, пет проналазака Друге индустријске револуције. Именује кључне проналаске Прве и Друге индустријске револуције (Прве-парна машина, а Друге-електрична енергија). Објашњава ко су Никола Тесла и Михаило Пупин. Именује краља Петра I и престолонаследника Александра Карађорђевића. Наводи када су били Мајски преврат, Анексиона криза и Царински рат и због чега су наведени догађаји значајни, уз помоћ наставника. Наводи када и како је Црна Гора постала независна. Уз помоћ наставника, на карти показује Црну Гору, пре и после Берлинског конгреса. Наводи када је Црна Гора постала краљевина (1910) и ко је био њен први краљ из династије Петровић. Именује престоницу Црне Горе. Зна када је створен Балкански савез (1912) и ко га је чинио: (Србија, Црна Гора, Грчка, Бугарска). Именује најзначајније битке Балканских ратова (Кумановска, Битољска, Брегалничка), зна када су се одиграле и показује их на карти, уз помоћ наставника . Зна када су били Први (1912/1913) и Други (1913) балкански рат. Наводи узрок оба балканска рата, уз помоћ наставника. Наводи кључне последице Балканских ратова (Србија добија Вардарску Македонију, заједничка граница са Црном Гором; стварање Албаније под притиском великих сила) уз помоћ наставника. Показује, уз помоћ наставника, на карти границе балканских држава пре и после Балканских ратова.
ДОБАР - (3)	Објашњава интересе Антанте и Централних сила и године њиховог настанка. Показује самостално на карти земље чланице савеза Централних сила и Антанте Примењује знање о монархији и републици на примерима савремених држава. Наводи начине и циљеве борбе радника за своја права-радничка класа, пролетеријат, буржоазија. Објасни ко су Сигмунд Фројд , Карл Маркс, Алберт Ајнштајн. Зна ко су: Димитрије Туцовић, Јован Цвијић, Надежда Петровић. Објашњава значај Николе I Петровића. Описује односе између Србије и Црне Горе у овом периоду. Објашњава узрок, ток и последице Балканских ратова. Показује важне битке Балканских ратова, Скадар, као и границе балканских држава пре и после Балканских ратова на карти.
ВРЛО ДОБАР - (4)	Објашњава велике међународне кризе између блокова Антанте и Централних сила. Показује колоније Енглеске и Француске на карти Света. Објашњава појмове: марксизам, национализам, расизам, демократија, социјализам, антисемитизам на задатим примерима.

	Разликује идеологије које се јављају у XIX веку. Објашњава Мајски преврат, Анексиону кризу и Царински рат. Описује владавину Петра I до Првог светског рата. Показује проширења Црне Горе у XIX веку. Објашњава владавину Николе I Петровића (време владавине, савез са Србијом, таст Европе, химна, устав, краљ). Уочава нелогичности и закључује на основу историјских извора о демографској структури Македоније.
ОДЛИЧАН - (5)	Анализира и сумира утицај Друге индустријске револуције, уједињења Немачке и Италије, настанка империјализма, са стварањем војно-политичких савеза у Европи у 2/2 XIX века, као у крајњем борбу за колоније и нову политичку и економску поделу света. Анализира велике међународне кризе са позиције односа између Антанте и Централних сила. Анализира узроке и последице стварања Централних сила и Антанте. Анализира друштвене промене које се одвијају као последица Друге индустријске револуције. Упореджује I и II индустријску револуцију (време настанка, проналаске, узроке, последице). Упореджује свет онда и свет данас. Анализира и сумира владавину Петра I. Анализира односе Србије и Аустроугарске од 1878 до 1912. и повезује Берлински конгрес-Тајну конвенцију, Царински рат. Анализира Црну Гору у време Николе I Петровића. Анализира октоисани устав из 1905. по свом карактеру. Повезује прошлост и садашњост (политички и економски односи између Србије и Црне Горе некада и данас, национална структура Црне Горе, однос према СПЦ., државни симболи Црне Горе некад и сад). Анализира Балканске ратове уз приказивање на карти тока и интересних сфера у Балканским ратовима.
НАСТАВНА ТЕМА IV	ПРВИ СВЕТСКИ РАТ- ВЕЛИКИ РАТ
НЕДОВОЉАН - (1)	Добија ученик који не користи основне историјске појмове, не зна основне догађаје, најважније личности. Знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене, не изводи закључке који се заснивају на подацима, критички не расуђује, не показује жељу за напредовањем као ни интересовање за учешће у активностима, нити ангажовање.
ДОВОЉАН - (2)	Наводи узрок (борба за колоније) и повод (убиство Франца Фердинанда 28. јуна 1914. у Сарајеву) Првог светског рата, као и његово време трајања (1914 - 1918). Именује војно-политичке савеза (Централне силе и Антанта) и њихове чланице. Именује фронтове и уз помоћ наставника их показује на карти Именује нова оружја, која су се појавила (тенк, авион, бојни отров,

	подморница). Наводи ко је победник, а ко губитник Првог св. рата Наводи ко су Франц Јозеф, Гаврило Принцип. Проналази информације на мапи ума Први светски рат, коју је дао наставник. Наводи датум обележавања годишњице завршетка Првог светског рата. Изражава свој став (бар један) о Првом светском рату (процењује узроке и последице; праведност-неправедност; жртве; живот током рата...). Именује оружја која су коришћена у рату. Наводи ко су: Гаврило Принцип, Радомир Путник, Степа Степановић, Живојин Мишић, Петар I и Александар Карађорђевић. Именује главне битке 1914: Церска и Колубарска и зна кључне податке о њима (ко се бори, када, значај, српске војсковође) и зна да их покаже на карти. Наводи од када до када траје Први св. рат у Србији (1914–1918), шта је повод, а шта узрок Првог св. рата. Износи бар један аргументован став о ратној 1914/1915. у Србији Препознаје родољубље на примерима. Наводи главни узрок и последице Првог светског рата за Србију. Именује српске главне војсковође, као и српске владаре у овом периоду. Именује главне битке, токове рата 1914/15. Објашњава израз Плава гробница. Препознаје појмове окупација, епидемија, терор (злочини 1914/15, избеглиштво). Показује на карти, уз помоћ наставника: Цер, Дрину, Солунски фронт, прелазак преко Албаније, Крф и Видо, Солун. Наводи главни узрок и последице Првог св. рата за Србију, Топлички устанак, пробој Солунског фронта Именује српске главне војсковође, као и српске владаре у овом периоду Именује главне битке, токове рата 1916-1918.
ДОБАР - (3)	Разликује узрок и повод као појмове и узрок и повод Првог светског рата. Описује интересе великих сила у Првом св. рату. Именује најважније битке Првог св. рата. Процењује ко из рата извлачи корист и ко је то ко највише страда у рату. Наводи ко су: Оскар фон Поћорек, Надежда Петровић, Арчибалд Рајс Описује Церску и Колубарску битку (време, ток, последице, војсковође) Описује поступке аустроугарске војске у окупираној Србији. Наводи када је била и у чему је значај Мојковачке битке. Описује и објашњава прелазак Срба преко Албаније. Објашњава појам “Острво смрти”. Показује на карти места (Цер, правце кретања војски у Колубарској бици, Мојковачка битка, повлачење српске војске, Крф, Видо, Солун). Описује пробој Солунског фронта и ослобођење Србије (правац, и време), Топлички устанак, проглашење Краљевине СХС. Уочава и описује допринос Србије победи Антанте у Првом св. рату.

ВРЛО ДОБАР - (4)	Уочава прекретнице у рату и објашњава зашто су ти догађаји тако окарактерисани (прелазак Италије на страну Антанте, излазак Русије из рата; улазак САД у рат (1917)). Показује на карти Европе фронтове и битке Првог светског рата. Описује ток рата. Описује интересе појединих друштвених група, народа, држава и изражава своје мишљење о тим интересима... Описује последице коришћења нових оружја у рату. Објашњава значај родољубља и патриотизма на примерима из ратне 1914. године у Србији. Наводи самостално примере родољубља. Описује бар два споменика из Првог св. рата, по могућству из локалне историје. Објашњава како је настала песма <i>Тамо далеко</i>. Показује места великих битака (Солун, Солунски фронт, Кајмакчалан, Битољ).
ОДЛИЧАН - (5)	Анализира Први светски рат (узрок, повод, ток, последице, хронолошким редом и течно) уз показивање на карти. Упореджује геостратешки положај Централних сила и Антанте на почетку рата, и анализира како се тај положај мењао током рата. Анализира значај револуција у Русији са освртом на њену позицију у Европи током рата, као и улазак и утицај САД. Анализира последице рата на микро (лично људски доживљај) и макро (државном и међудржавном) нивоу. Анализира употребу оружја онда и данас. Анализира Сарајевски атентат и његово значење онда и данас у светлу савремених ревизионистичких тенденција. Даје свој аргументован став о Сарајевском атентату, ултиматуму Аустроугарске, злочинима почињеним од стране Аустроугарске војске и повезује их са савременошћу. Закључује у чему је значај српских победа 1914. за положај сила Антанте, као и за саму Србију. Анализира утицај великих сила и њихове интересе на војно-политичку ситуацију у Србији током 1914–1918. године. Анализира значај Топличког устанка. Процењује и износи свој суд о идеји о одбрани отаџбине, о томе колико су и на који начин разне структуре друштва учествовале у томе. Износи свој став о југословенском питању.

8. РАЗРЕД

Оцена	Садржај
НАСТАВНА ТЕМА I	ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ, ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКИ И НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА РАТА
	Добија ученик који не познаје периоде прошлости, историјске периоде, не зна да наведе граничне догађаје, не зна да наведе врсте историјских извора

НЕДОВОЉАН - (1)	не користи основне историјске појмове, не зна основне догађаје, најважније личности. Знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене, не изводи закључке који се заснивају на подацима, критички не расуђује, не показује жељу за напредовањем као ни интересовање за учешће у активностима, нити ангажовање.
ДОВОЉАН - (2)	Именује историјске периоде и наводи њихов хронолошки редослед, уз помоћ ленте времена. Именује историјски период који траје од краја Првог светског рата до данас. Разврстава и наводи, уз помоћ, карактеристике савременог доба. Препознаје једноставне информације дате у сликовној форми. Наводи врсте историјских извора и смешта их у одговарајући историјски период. На датим примерима препознаје врсту историјских извора. Разликује и именује места где се чувају материјални, а где писани историјски извори. Наводи када су биле Фебруарска и Октобарска револуција. Именује руског цара Николаја II Романова, вођу револуције Владимира Иљича Лењина, творца Црвене армије Лава Троцког. Наводи ко су Алберт Ајнштајн, Пабло Пикасо, Салвадор Дали, Сергеј Ејзенштајн. Именује главне проналазаке ове епохе. Именује појмове: фашизам, нацизам, комунизам. Наводи водеће људе тоталитарних идеологија уз помоћ наставника: Адолф Хитлер, Бенито Мусолини, Јосиф Висарионович Стаљин. Наводи датум стварања Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца. Наводи ко су Никола Пашић и Александар I Карађорђевић. Именује владара и династију која влада Краљевином СХС. Наводи имена главних странака у Краљевини СХС и њихове вође, Именује владара и династију која влада Краљевином Југославијом. Наводи уз помоћ наставника ко су: Александар Карађорђевић, Влатко Мачек, Милан Стојадиновић, кнез Павле Карађорђевић, Драгиша Цветковић. Наводи важне личности из области науке и културе у Краљевини СХС/Југославији уз помоћ наставника: Милутин Миланковић, Никола Тесла, Михајло Пупин, Исидора Секулић, Ксенија Атанасијевић, Милена Павловић Барили, Слободан Јовановић, Сава Шумановић, Иван Мештровић, Јован Дучић
ДОБАР - (3)	Описује основне карактеристике савременог доба. Повезује историјски период са карактеристичним историјским изворима. Описује основне карактеристике Фебруарске и Октобарске револуције Упореджује државне симболе Русије пре и после револуције. Уочава улогу и утицај медија, појаву и развој филма... Разликује појмове: фашизам, нацизам, комунизам. Повезује назив Дуче уз Мусолинија, а Фирер уз Хитлера. Именује кључне декларације, којима је створена Краљевина СХС и чиниоце уједињења. Усваја појмове: Видовдански устав, политичка партија, Мала Антанта, компромисно југословенство, уставотворна скупштина. Наводи шта је Уставотворна скупштина (Конституанта) и повезује је са доношењем Видовданског устава. Наводи имена главних странака у Краљевини СХС и њихове вође и описује њихове главне карактеристике.

	Показује границе Краљевине Југославије и њену унутрашњу поделу на бановине. Уочава улогу важних личности из области науке и културе у Краљевини СХС/Југославији: Милутин Миланковић, Никола Тесла, Михајло Пупин, Исидора Секулић, Ксенија Атанасијевић, Милена Павловић Барили, Слободан Јовановић, Сава Шумановић, Иван Мештровић, Јован Дучић.
ВРЛО ДОБАР - (4)	Објашњава зашто смо за почетак савременог доба узели баш ту хронолошку одредницу. Објашњава сликовне историјске изворе. Објашњава узроке и последице Фебруарске и Октобарске револуције Објашњава почетке проучавања гена и развој генетике. Описује настанак тоталитарних идеологија. Објашњава основне карактеристике тоталитарних идеологија. На карти показује границе Краљевине СХС, Србије и Црне Горе пре уједињења. Објашњава улогу истакнутих личности важних за Краљевину СХС: Александар I Карађорђевић, Никола Пашић, Стјепан Радић. Описује атентат у Народној скупштини 1928. и његове узроке и последице Описује међународну позицију Краљевине Југославије. Описује унутрашњу ситуацију у земљи након диктатуре. Уочава традиционалне и модерне карактеристике тог друштва Краљевине Југославије.
ОДЛИЧАН - (5)	Анализира и пореди историјске периоде: државна и друштвена уређења кроз историју. Тумачи сликовне историјске изворе. Упореджује историјске изворе по историјским периодима. Селектује историјске изворе по веродостојности и сазнајној вредности за историју као науку. Образлаже карактер грађанског рата у Русији у односу на карактеристике рата са спољним непријатељем. Износи свој став по питању револуција у Русији. Анализира теорију великог праска и нуклеарну фисију Образлаже утицај научно-технолошког развоја на промене у друштвеним и привредним односима и природном окружењу. Уочава сличности и разлике: диктатура, тоталитаризам, шовинизам, расизам, антисемитизам, милитаризам. Анализира разлике између аграрних и високо индустријализованих земаља (друштава) и на који начин једни и други траже излазе из економских криза у које су западале у међуратном периоду. Објашњава политичку позицију сваког од чиниоца уједињења, то јест њихове интересе по питању стварања заједничке државе. Изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и светском на основу датих примера стварања Краљевине СХС. Развија критичко мишљење о позитивним и негативним странама Краљевине СХС. Уочава карактеристике Устава из 1921. и сумира ставове појединих странака и народа у држави о њему. Анализира позитивне и негативне стране Шестојануарске диктатуре. Анализира битне карактеристике привреде и друштва Југославије међуратног

	периода (верске, социјалне, националне, положај жена, образованост...).
НАСТАВНА ТЕМА II	ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ
НЕДОВОЉАН - (1)	Добија ученик који не користи основне историјске појмове, не зна основне догађаје, најважније личности. Знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене, не изводи закључке који се заснивају на подацима, критички не расуђује, не показује жељу за напредовањем као ни интересовање за учешће у активностима, нити ангажовање.
ДОВОЉАН - (2)	Именује главне хронолошке и просторне одреднице Другог светског рата. Наводи називе савеза сукобљених у рату и њихове чланице. Наводи кључне личности: Черчил, Стаљин, Рузвелт, Хитлер, Мусолини, Монтгомери, Ромел, Жуков. Усваја знања о хронолошким и просторним оквирима ратних дејстава 1943–1945. (фронтови, места битака, ратне операције). Усваја кључне чињенице о завршетку и последицама Другог св. рата. Наводи кључне личности: Френклин Рузвелт, Винстон Черчил, Јосиф Висарионович Стаљин, Шарл де Гол, маршал Жуков, генерал Монтгомери, генерал Ајзенхауер, фелдмаршал Ромел... Усваја кључне појмове о последицама Другог светског рата: Холокауст, геноцид, логори, гето, нова оружја, суђење у Нирнбергу. Именује личности: Душан Симовић, краљ Петар II, Милан Недић, Анте Павелић. Именује покрете отпора и њихове вође. Наводи примере одмазде окупатора над цивилним становништвом. Наводи уз помоћ наставника хронолошке одреднице: Прво и Друго заседање АВНОЈ-а, војне операције Козара, Неретва, Сутјеска, савезничко бомбардовање, Београдска операција, Сремски фронт и завршне операције за ослобођење земље (1944–1945). Именује највеће логоре на простору Југославије, а посебно наглашава Јасеновац.
ДОБАР - (3)	Описује и објашњава када и зашто су СССР и САД ушле у Други светски рат. Наводи кључне личности: Черчил, Стаљин, Рузвелт, Хитлер, Мусолини, Монтгомери, Ромел, Жуков и уочава њихову улогу у току рата. Наводи кључне личности: Френклин Рузвелт, Винстон Черчил, Јосиф Висарионович Стаљин, Шарл де Гол, маршал Жуков, генерал Монтгомери, генерал Ајзенхауер, фелдмаршал Ромел и уочава њихову улогу у току рата. Објашњава појмове: геноцид, гето, концентрациони логор; Холокауст. Наводи битне хронолошке одреднице: Мартовске демонстрације, време трајања рата у Југославији, стварање НДХ. Објашњава ко су: Душан Симовић, краљ Петар II, Милан Недић, Анте Павелић. Усваја кључне чињенице о покретима отпора ЈВуО и НОВЈ, Ужичкој републици, мерама одмазде које је спроводио окупатор над цивилним становништвом. Наводи хронолошке одреднице: Прво и Друго заседање АВНОЈ-а, војне операције Козара, Неретва, Сутјеска, савезничко бомбардовање, Београдска операција, Сремски фронт и завршне операције за ослобођење земље (1944–1945). Објашњава скраћенице: АВНОЈ, НОО, НКОЈ.
ВРЛО	Објашњава и показује на карти ток Другог светског рата 1939–1942. године.

ДОБАР - (4)	Усваја чињенице, појаве и процесе о стварању супротстављених блокова, узроцима и поводу за Други светски рат и прави паралелу са Првим светским ратом. Објашњава улогу личности: Винстон Черчил, Френклин Рузвелт, Јосиф Висарионович Стаљин – Велика тројица, Шарл де Гол. Описује и објашњава војне операције током ратних 1943–1945. Наводи нова оружја која су се употребљавала у рату и последице њихове употребе. Именује главне логоре и показује их на карти. Описује Немачку окупациону власт у Србији 1941. Уочава улогу кључних личности: Драже Михаиловића и Јосипа Броза Тита. Пореди покрета отпора: четника и партизана. Наводи основне потезе Ј. Б. Тита и комуниста (партизана) у овом периоду како у борби против Немаца тако и у освајању власти у Југославији.
ОДЛИЧАН - (5)	Сагледава узроке и последице тока Другог светског рата 1939–1942. Развија умења коришћења карте, слика, сведочанстава. Доводи у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима: Други светски рат 1939–1942. године. Дискутује о могућим начинима превенције конфликта. Сагледава узроке и последице тока Другог светског рата 1939–1945. године. Описује дипломатске активности Велике тројице и интересе великих сила. Анализира последице Другог светског рата. Анализира карактеристике квислиншких режима у Југославији током Другог светског рата. Разуме узрочно-последичне везе настанка и сукоба између покрета. Анализира примере одмазде окупатора над цивилним становништвом. Описује Немачку окупациону власт у Србији 1941. године. Аргументовано износи став о реализацији војних операција, утицају великих сила на стање у Југославији, доласку комуниста на власт. Објашњава основне последице Другог светског рата на простору Југославије онда и данас. Упореджује мишљења по неким контроверзним питањима и ставовима.
НАСТАВНА ТЕМА III	ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ
НЕДОВОЉАН - (1)	Добија ученик који не користи основне историјске појмове, не зна основне догађаје, најважније личности. Знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене, не изводи закључке који се заснивају на подацима, критички не расуђује, не показује жељу за напредовањем као ни интересовање за учешће у активностима, нити ангажовање.
ДОВОЉАН - (2)	Усваја појмове: колонија, деколонизација, Уједињене нације, Савет безбедности. Наводи кључне чињенице о стварању ОУН и процесу деколонизације. Усваја појмова: НАТО, Варшавски уговор, Хладни рат, међународне кризе (Корејски и Вијетнамски рат, Кубанска криза), „Трећи свет”, Несврстани. Именује личности: Џон Кенеди, Никита Хрушчов, Мао Цедунг, Хари Труман, Фидел Кастро. Усваја кључне чињенице о научним достигнућима после Другог св.рата,

	развоју и утицају медија, антиратним, антирасним и еколошким покретима. Именује изуме настале после Другог св. рата. Наводи основне чињенице везане за освајање власти КПЈ Именује историјске личности: Јосип Броз Тито, Александар Ранковић, Милован Ђилас, Едвард Кардељ. Усваја појмове: СКЈ, СФРЈ, самоуправљање, Устав из 1974, протести. Усвајање појмова: Резолуција Информбироа, Голи оток, Несврстани. Именује личности из културе и науке у Југославији после Другог св. рата: Иво Андрић, Милош Црњански, Борислав Пекић, Добрица Ћосић, Александар Петровић, Александар Поповић, Душан Ковачевић...
ДОБАР - (3)	Објашњава узрок и циљ стварања Организације уједињених нација. Објашњава ко су Махатма Ганди и Голда Меир. Објашњава појмове: деколонизација, неоколонијализам. Објашњава ко су Џон Кенеди, Никита Хрушчов, Мао Цедунг, Хари Труман, Фидел Кастро. Објашњава ко су Мартин Лутер Кинг, Роза Паркс, Енди Ворхол и у чему је њихов значај. Описује послератни процес претварања приватне у државну својину, а потом у друштвену својину. Показује на карти поделу Југославије на 6 република Уочава улогу историјских личности: Јосип Броз Тито. Наводи ко су Иво Андрић, Милош Црњански Добрица Ћосић Бранко Ћопић, Борислав Пекић, Душан Ковачевић, Александар Поповић и зашто су значајни.
ВРЛО ДОБАР - (4)	Објашњава циљеве: Савета безбедности, УНЕСКО-а и УНИЦЕФ-а. Објашњава појам „вето“ и зна ко има то право у Савету безбедности. Показује на мапи: НАТО пакт и Варшавски уговор, зоне великих међународних криза. Описује процес поделе Немачке 1945 и узроке настанка Берлинског зида (1961–1989) Уочава улогу личности које су обележиле свет после Другог св. рата: Џон Кенеди, Никита Хрушчов, Мао Цедунг, Хари Труман, Фидел Кастро Наводи примере за антиратне, антирасне покрете, еколошке проблеме на земљи. Описује и објашњава начине обрачуна КПЈ са опозицијом крајем рата. Уочава улогу историјских личности: Јосип Броз Тито, Александар Ранковић, Милован Ђилас, Едвард Кардељ. Описује и објашњава Резолуцију ИБ-а, њене узроке и последице. Наводи, описује и објашњава противуречности југословенског развоја: култ личности, американизација друштва, идеолошка страна уметности: филм, музика, књижевност.
ОДЛИЧАН - (5)	Анализира процес деколонизације уз помоћ карте. Анализира војно-политичку ситуацију у свету после Другог светског рата. Описује послератну трку у наоружању и трку у свемиру и њене последице. Наводи примере за антиратне, антирасне покрете, еколошке проблеме на земљи и предложи начине решавања тих проблема. Анализира промене државног система (Влада ДФЈ/ФНРЈ) и суштину

	једнопартијског система: КПЈ, СКОЈ. Анализира улогу Југославије у покрету Несврстаних. Анализира противуречности економског развоја – самоуправљање и животни стандард.
НАСТАВНА ТЕМА IV	СВЕТ, ЕВРОПА, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД У САВРЕМЕНИМ ПРОЦЕСИМА
НЕДОВОЉАН - (1)	Добија ученик који не користи основне историјске појмове, не зна основне догађаје, најважније личности. Знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене, не изводи закључке који се заснивају на подацима, критички не расуђује, не показује жељу за напредовањем као ни интересовање за учешће у активностима, нити ангажовање.
ДОВОЉАН - (2)	Именује личности: Михаил Горбачов, Роналд Реган, Маргарет Тачер. Усваја кључне појмове: транзиција, глобализација, тероризам, миграције, Брежзит, Четврта индустријска револуција. Именује личности: Владимир Путин, Ангела Меркел, Бил Гејтс. Именује личности: Слободан Милошевић, Фрањо Туђман, Алија Изетбеговић. Наводи главне догађаје деведесетих везаних за СРЈ. Наводи годину настанка Републике Србије и њена обележја. Наводи главне догађаје деведесетих и двехиљадитих у процесу распада Југославије
ДОБАР - (3)	Објашњава ко су: Михаил Горбачов, Роналд Реган, Маргарет Тачер. Наводи дан обележавања, симболе на застави и химну ЕУ и објаснити симболику знамења ЕУ. Уочава улогу личности: Владимир Путин, Ангела Меркел, Бил Гејтс. Објашњава појмове: транзиција, глобализација, тероризам, миграције, Брежзит, Четврта индустријска револуција. Уочава улогу истакнутих личности: Слободан Милошевић, Фрањо Туђман, Алија Изетбеговић. Наводи главне догађаје 90-их у распадању Југославије. Наводи и објашњава ко су: Слободан Милошевић, Зоран Ђинђић, Војислав Коштуница.
ВРЛО ДОБАР - (4)	Објашњава главне елементе функционисања ЕУ, њена проширења, Брежзит. Именује и објашњава улоге личности: Владимир Путин, Ангела Меркел, Бил Гејтс. Уочава значај великих сила на распадање Југославије. Разликује једнопартијски и вишепартијски систем на примеру Југославије и њеног распада. Уочава чињенице из демографских података за 1991. и 2001. годину. Усваја кључне чињенице о владавини Слободана Милошевића, протестима опозиције и НАТО агресији 1999, хиперинфлацији. Објашњава хронолошке и просторне оквири распада Југославије: ратове 1991–1995, одвајање Црне Горе 2003–2006, статус Косова и Метохије. Уочава утицај великих сила на положај српског народа у региону и дијаспори.
ОДЛИЧАН - (5)	Показује на карти и анализира ширење ЕУ и распад Варшавског пакта. Анализира утицај великих сила на распадање Југославије.

	Објашњава и анализира стање на Косову и Метохији и спољне утицаје у решавању стања. Уочава примере уништавања културног наслеђа и даје предлоге о начинима његовог чувања.
--	---

НАПОМЕНА: Ученици чије знање, постигнућа и степен оставрености исхода у настави историје наставник вреднује на часу усменим путем бирају се методом случајног одабира, према жељама ученика да тог дана одоварају усменим путем, или у договору са наставником.

2. Бројчана оцена ученика на основу писмене провере постигнућа:

Писмене провере постигнућа ученика могу бити: тестови (са питањима отвореног и затвореног типа, попуњавањем табела, историјских карти, анализом визуелних и писаних историјских извора), писмене вежбе (са питањима отвореног – есејског типа) .

Критеријум оцењивања писмених провера:

Одличан (5) од 85% до 100% тачно урађене писмене провере;

Врло добар (4) од 70% до 84% тачно урађене писмене провере;

Добар (3) од 50 % до 69% тачно урађене писмене провере;

Довољан (2) од 30% до 49% тачно урађене писмене провере;

Недовољан (1) испод 29% тачно урађене писмене провере.

Ученику је током писане провере знања забрањена употреба недопуштених средстава (употреба мобилоног телефона, бубице, свеске, тзв. „пушкице“, уџбеник) и преписивање. Уколико наставник примети на часу употребу оваквих средстава против ученика се може поднети захтев за покретање васпитно-дисциплинског поступка а због учињене теже повреде обавеза ученика (ЗОСОВ члан 83).

У случају ако ученик током израде писмене провере не поштује постављена правила и користи недозвољене радње током израде (употреба мобилног телефона, преписивање из уџбеника, свеске, посебног папира, преписивање од другог ученика) наставник има право да ученику одузме писмену проверу, поништи је, и да нову. У насталој ситуацији, наставник вреднује само постигнућа која ученик покаже на новој писменој провери.

3. Бројчана оцена ученика на основу практичног рада (израда и одбрана практичног рада/пројектног задатка)

У настави историје пројектни задаци могу бити: ленте времена израђене на хамер папиру, ППТ презентације или пано презентације.

3.1. Критеријуми за израду презентација (10 критеријума):

Насловни слајд треба да обухвата: – назив школе; – наслов рада; – назив предмета; – име и презиме ученика; – месец и годину израде презентације.	
–не радити превише слајдова, максимално 15 са текстом, а са сликама до 25 слајдова	
–водити рачуна о писму и језику који се користе-обавезно је ћирилично писмо, а језик српски.	
–текст тражити из више извора;	
–водити рачуна о изгледу позадине слајда, комбинацији боја; да буде одговарајућа теми.	
–обим текста прилагодити презентацији; мора да садржи главне информације о теми;	
–текст да буде у тезама и допуњен сликама, мапама и другим, то јест у оквиру једног слајда не треба стављати превише текста;	
–испод сваке фотографије, мапе и др. ставити објашњење шта она представља;	
–на крају презентације садржаја дати неколико питања за утврђивање	
– на крају навести коришћене сајтове и литературу	

3.2. Критеријуми за **ленту времена** (5 критеријума):

- Мора бити прегледна и јасна	
–водити рачуна о писму и језику који се користе-обавезно је ћирилично писмо, а језик српски.	
–треба да садржи кључне податке везане за тему, а подаци морају бити поређани по хронолошком редоследу	
–водити рачуна о изгледу комбинацији боја; да буде у функцији јасноће и прегледности ленте и одговарајућа теми.	
– не треба стављати превише текста;	

3.3Учествовање у **пројектним активностима**, заједно са другим ученицима:

Критеријуми (5):

- Поштовање задатих рокова	
–водити рачуна о писму и језику који се користе-обавезно је ћирилично писмо, а језик српски.	
– ученик (или ученици, ако се ради о групи) одлично познаје тему о којој говори и излагање уз помоћ презентације (дигиталног алата) је течно и има свој логички след;	
- сарадња са другим учесницима групе	
–учествовати у промоцији и презентацији садржаја у складу са својим способностима	

3.4Критеријуми за **пано** (10 критеријума):

Истаћи јасно назив паноя	
-не утрпавати га, не стављати превише текста	
–водити рачуна о писму и језику који се користе-обавезно је ћирилично писмо, а језик српски.	
–текст тражити из више извора;	
-водити рачуна о изгледу паноя, комбинацији боја; величини слова, да буде одговарајућа теми, распореду материјала.	
– обим текста прилагодити паноу; мора да садржи главне информације о теми;	
– текст да буде у тезама и допуњен сликама, мапама и другим,	
–испод сваке фотографије, мапе и др. ставити објашњење шта она представља;	
- у доњем десном углу паноя написати име, презиме и разред оних који су га радили	
– негде у углу навести коришћене сајтове и литературу	

3.5 Критеријуми за израду **мапе ума** (5 критеријума):

–водити рачуна о писму и језику који се користе-обавезно је ћирилично писмо, а језик српски.	
-у центру мапе је написана тема мапе (мора бити уочљива), од ње се грана максимално седам грана, а идеално је 5-6 грана	
-Свака грана треба да буде другом бојом означена, и појмови који су са њом повезани су онда обележени истом бојом	
–текст у оквиру грана треба смањити на једну, две речи максимално; текст може да замени и нека илустрација, сличица; или их додати поред као асоцијацију на тај појам	
–изабрани појмови морају да садрже главне информације које се односе на тему и грану под којом се налазе.	

Табела процене успешности тимског рада

Групни рад	Елементи процене са показатељима		
НИВО/ОЦЕНА	РАД У ГРУПИ	ПОЗНАВАЊЕ ТЕМАТИКЕ	РЕШАВАЊЕ ЗАДАТКА
ВИСОК одговара оценама 4 или 5	Ученик сарађује са свим члановима групе, уважава њихове потребе, пажљиво слуша друге, поштује договоре групе, не касни, своје обавезе извршава на време и тачно.	Ученик поседује знања, показује спремност да прикупља нове информације, активно подстиче размену идеја и знања са члановима групе и уважава њихове идеје, често поставља питања која се односе на тему.	Ученик је у потпуности посвећен решавању задатка групе. Даје предлоге како решавати задатак.
СРЕДЊИ одговара оценама 3 или 4	Ученик сарађује са члановима групе уз мање тешкоће, повремено има проблема у комуникацији али их самостално решава, своје обавезе извршава уз подсећање и опомињање.	Ученик поседује извесна знања и повремено суделује у размени идеја, повремено поставља питања која се односе на тему.	Ученик уз помоћ наставника и/или осталих чланова групе учествује у решавању задатка. Ретко има предлоге како решавати задатак али кад га добије ради по њему. Повремено има активности које не доприносе решавању задатка.

НИЗАК одговара оценама 2 или 3	Ученик повремено има сукобе у којима напада особе а не проблем, своје обавезе извршава ретко и делимично.	Ученик поседује мало знања и показује малу спремност да прикупља нове информације, ретко суделује у размени идеја, ретко поставља питања која се односе на тему.	Ученик минимално доприноси решавању задатака. Нема предлоге како решавати задатке и када добије предлоге слабо их реализује.
НЕЗАДОВОЉАВАЈ УЋИ одговара оцени 1	Ученик омета рад групе, доприноси неконструктивним сукобима и не извршава своје обавезе.	Ученик ништа не зна о теми и нема интересовање да сазна. Не учествује у размени идеја. Никад не поставља питања која се односе на тему.	Ученик омета решавање задатка.

4. Вредновање израде домаћих задатака

Напомена: Наставник током школске године даје ученицима одређени број домаћих задатака. Вредновање домаћих задатака је углавном формативним оцењивањем (у есДневнику се ове оцене уписују кроз активности). Изутено, наставник може да упише и бројчану оцену.

У случају ако ученик не уради домаћи задатак четири или пет пута, наставник може ученику да упише недовољну оцену. Ако ученик не донесе школску свеску на час (и тако не може да покаже свој домаћи задатак), и у овом случају се наведена ситуација уписује као неурађен домаћи задатак. Евиденција у домаћим задацим се уноси у педагошку документацију наставника, али и у активностима у есДневнику.

Уколико наставник утврди да је домаћи задатак писао неко други, или је преписан са интернета, сматра се да га ученик није урадио. Уколико ученик покаже на следећем часу уредно написан домаћи задатак, наставник то бележи у своју педагошку свеску, али се не брише минус или други знак (евденција у есДневнику) да је задатак неизвршен.

Наставник може на основу више добро урађених задатака да ученику упише формативну оцену у есДневник. Изузетно, ако је домаћи задатак (један или више) урађен изузетно, наставник исти може вредновати и сумативном (бројчаном) оценом.

5. Вредновање активности и ангажовања на часу

У случајевима када ученик у континуитету показује висок степен ангажовања на часу, наставник исто може вредновати бројчаном оценом. Под високим степеном ангажовања на часу смара се да је ученик у стању да допуни одговор другог ученика из одељења, који је усмено одговарао, исправи евентуалне грешке других ученика, пажљиво прати наставу и поставља питања наставнику (а која су у сврху додатне критике и анализе историјских појава и чињеница). Под ангажовањем ученика сматра се и креативност, предузимљивост ученика, давање предлога и иницијатива током часова историје, постављање креативних питања која подстичу даљи напредак у изучавању историје на часу. У вредновању активности од посебног значаја је континуитет у таквом понашању ученика на часовима.

6. Вредновање учешћа и постигнутих резултата на такмичењима из историје, ваннаставним активностима (јавни час, угледни/огледни час, школске представе са историјским темама)

Ученици који учествују на такмичењима и јавним часовима и постижу изузетне резултате могу бити вредновани највишим бројчаним оценама из историје.

Закључна оцена

Закључна оцена из иторије утврђује се на крају првог и другог полугодишта, на основу аритметичког просека свих појединачних оцена које су унете у дневник од почетка школске године, а у складу са законом.

ОЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА КОЈИМА СЕ ПРУЖА ДОДАТНА ПОДРШКА У ОБРАЗОВАЊУ – ПО ИОП-у

Ученик коме је потребна додатна подршка у образовању оцењује се у односу на остваривање циљева и стандарда постигнућа у току савладавања индивидуалног образовног плана или у односу на прилагођене стандарде постигнућа при чему се вреднује и однос ученика према раду и постављеним задацима / захтевима предмета у складу са његовим способностима.

Оцењивање ученика по ИОП-у 1 се врши на основу ангажовања и степена остварености постојећих стандарда и очекиваних исхода, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања.

Оцењивање ученика по ИОП-у 2 се врши на основу ангажовања и степена остварености прилагођених циљева и исхода, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања.

Вредновање је усмерено на подстицање ученика на активно учествовање у настави и ваннаставним активностима, развијању његовог самопоуздања и осећаја напредовања.

Уколико ученик стиче образовање и васпитање по ИОП-у 3, оцењује се на основу ангажовања и степена остварености прилагођених циљева и исхода, који су дефинисани у персонализованом плану наставе и учења, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања.

При евалуацији ученика који раде по ИОП -у, примењује се индивидуални приступ у сарадњи са педагошко-психолошком службом.

Слађана Кузељевић

Биљана Антонијевић

Никола Бацетић